

Rapport

Ruimte voor zaalsport en bewegingsonderwijs in Gouda

Inzichten voor een strategisch
huisvestingsplan

Ruimte voor zaalsport en bewegingsonderwijs in Gouda

Inzichten voor een strategisch huisvestingsplan

In opdracht van de gemeente Gouda

Mulier Instituut

Björn Schadenberg
Janne van der Heijden

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 1 maart 2024
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstgoedermerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen & Begrippen

Afkortingen

BSM	Bewegen, Sport en Maatschappij
DSA	Database SportAanbod
LO2	Lichamelijke Opvoeding 2
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
VTO	Vrijtijdsomnibus

Begrippen

Bewegingsonderwijs
De gymlessen bedoeld om de wettelijke kerndoelen te halen.
Zaalsporten
Sporten die in principe in een sporthal, sportzaal of gymzaal worden beoefend.

Sporthal
Overdekte sportruimte van minimaal 40 bij 20 meter, in principe geschikt voor alle zaalsporten.
Sportzaal
Overdekte sportruimte van ongeveer 28 bij 22 meter, geschikt voor meerdere zaalsporten.

Gymzaal
Overdekte sportruimte van ongeveer 21 bij 12 meter, in beginsel gesticht voor het bewegingsonderwijs, geschikt voor beperkt aantal zaalsporten.

Inhoudsopgave

Ruimte voor zaalsport en bewegingsonderwijs in Gouda

1	Ruimte voor zaalsport en bewegingsonderwijs	6
1.1	Afbakening	6
1.2	Werkwijze	6
2	Context, trends en ontwikkelingen	9
2.1	Accommodatiebeleid	9
2.2	Accommodatiebehoefte	11
3	Aanbod	16
3.1	Aantallen	16
3.2	Spreading	17
3.3	Benchmark	17
4	Zaalsport	20
4.1	Deelname	20
4.2	Normatieve behoefte	22
4.3	Gebruik	22
4.4	Ervaring	28
5	Bewegingsonderwijs	32
5.1	Behoefte	32
5.2	Ervaring	39
6	Conclusie & aanbevelingen	46
	Bronnen	50
	Bijlage 1	51

Ruimte voor zaalsport en bewegingsonderwijs

De gemeente Gouda wil een strategisch huisvestingsplan voor haar binnensportaccommodaties opstellen. Inzichten in de accommodatiebehoefte zijn hiervoor nodig.

Deze rapportage geeft inzichten in de accommodatiebehoefte vanuit de zaalsport en het bewegingsonderwijs. Duidelijk wordt hoe het is gesteld met de verhouding tussen aanbod en behoefte, en in hoeverre aanpassingen nodig zijn gelet op verwachte ontwikkelingen.

1.1 Afbakening

Binnensportaccommodaties zijn overdekte sportruimtes die worden benut voor de beoefening van meerdere zaalsporten en het geven van bewegingsonderwijs (sporthallen, sportzalen en gymzalen). De behoefte aan andere typen overdekte sportaccommodaties, zoals denksportcentra of zwembaden, valt buiten de scope van dit onderzoek.

1.2 Werkwijze

We hebben het aanbod van binnensportaccommodaties geïnventariseerd en weergegeven op kaart. De normatieve behoefte vanuit de zaalsport hebben we bepaald door algemeen geaccepteerde richtlijnen toe te passen. De normatieve behoefte vanuit het bewegingsonderwijs hebben we bepaald aan de hand van de gemeentelijke taakstelling. Ramingen van de ontwikkelingen in de behoeften baseren we op bevolkings- en leerlingenprognoses en trends in het sportaccommodatiegebruik.

Om de normatieve behoefte te duiden en in de lokale context in te bedden, hebben we verhuuroverzichten geanalyseerd, vragenlijsten bij zaalsportverenigingen en schoolleiders afgenomen, en SPORT•GOUDA geïnterviewd.

We maken in het rapport vergelijkingen tussen Gouda en de volgende referentiecijfers:

- ▣ het landelijke gemiddelde (Nederland);
- ▣ het gemiddelde van de VSG-regio Hollands-Midden, waaronder de gemeente Gouda valt;
- ▣ het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten op basis van stedelijkheid en omvang, namelijk: Leidschendam-Voorburg, Nissewaard, Rijswijk, Schiedam, Veenendaal en Vlaardingen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de beleidscontext waarin de aanbod-behoefteanalyses zich afspelen, en relevante trends en ontwikkelingen voor de toekomst. In hoofdstuk 3 behandelen we het aanbod van binnensportaccommodaties. In hoofdstuk 4 staat de behoefte vanuit de zaalsport centraal, in hoofdstuk 5 de behoefte vanuit het bewegingsonderwijs. Hoofdstuk 6 vormt het afsluitende hoofdstuk, waarin we alle resultaten samenbrengen en een concluderende beschouwing geven.

Context, trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk schetsen we de context waarbinnen de aanbodbehoefteanalyses plaatsvinden en geven we relevante trends en ontwikkelingen voor sportaccommodatiebeleid en accommodatiebehoefte weer.

2.1 Accommodatiebeleid

Sport

Gemeenten rekenen het tot hun verantwoordelijkheid sportbeoefening te faciliteren, ook al is er geen wettelijk kader dat dit verplicht. In beginsel doen ze dit vanuit de gedachte van marktfalen en het sociaal-maatschappelijke belang van sport (Hoekman, 2018).

Waar in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw een bouw golf van gemeentelijke sportaccommodatie plaatsvond (Van der Poel et al., 2016), richt het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid zich tegenwoordig veelal op het beter benutten van de bestaande infrastructuur. De laatste twee decennia zit vernieuwing van het landschap vooral in de hoek van de commerciële initiatieven (Hoekman & Schadenberg, 2023).

Om de bestaande infrastructuur beter te laten renderen staat multifunctionaliteit en meervoudig gebruik hoog op de gemeentelijke agenda (Hoekman & Van der Maat, 2017; Hoogendam et al., 2021). Steeds meer sportparken worden opengesteld of er worden vrij toegankelijke voorzieningen toegevoegd (calisthenics, survivalparcours). In sporthallen zien we steeds vaker dat modules worden toegevoegd (urban sports-elementen, gamification). Gemeenten introduceren flexibele exploitatiemodellen (uurtarieven) voor sportvelden, waardoor ze beter kunnen sturen op mede-/deelgebruik van de velden (Schots & Schadenberg, 2020).

Sportbonden nemen hun verantwoordelijkheid in de landelijke ambitie om de benutting van de sportaccommodaties te verhogen door bijvoorbeeld flexibele speeldagen te introduceren, doordeweekse competitie te stimuleren of normen en planningsregels aan te passen (Hoekman & Schadenberg, 2023).

De gemeente is in de meeste gevallen niet langer de partij die financiert, beheert én coördineert. Steeds meer gemeenten besteden de uitvoering van het sportbeleid uit aan andere organisaties (Schadenberg, 2022). In het Nederlandse sportlandschap neemt de rol van externe uitvoeringsorganisaties toe, met name voor de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid. De exploitatie van sportaccommodaties wordt steeds vaker verzelfstandigd of uitbesteed (Hoogendam et al., 2021).

De rol van verenigingen bij het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties is de laatste decennia toegenomen. Met name zijn meer onderhoudstaken bij veldsportverenigingen komen te liggen (Hoekman et al., 2022). Er wordt meer van verenigingen verwacht om de maatschappelijke waarde van de sportaccommodatie te verhogen. Bijvoorbeeld door de accommodatie rookvrij te maken, gezonde alternatieven in de sportkantine aan te bieden of activiteiten open te stellen voor niet-leden (Lucassen et al., 2018).

Bij de totstandkoming van het sportbeleid wordt samengewerkt met andere beleidsterreinen of gemeentelijke afdelingen. Sportbeleid wordt (daarmee) vaker integraal ingestoken (Hoogendam et al., 2021). Andere gemeentelijke domeinen dragen vaker financieel bij aan het sportbudget. De financiële bijdrage is meestal voor activiteiten die ook voor de andere domeinen baten realiseren en komt niet zozeer direct ten goede van sportaccommodaties.

Bewegingsonderwijs

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Hieronder vallen voorzieningen voor het bewegingsonderwijs.

Scholen in het primair onderwijs zijn vanaf het schooljaar 2023-2024 verplicht om voor alle leerlingen wekelijks twee gymlessen van 45 minuten te verzorgen. Deze deugdelijkheidseis heeft geen gevolgen voor de gemeentelijke zorgplicht. Vanuit de Wet op primair onderwijs konden scholen al ruimte aanvragen om het straks verplichte aantal gymlessen te geven. In het schooljaar 2020-2021 gaf slechts 53 procent van de scholen in Nederland aan alle groepen wekelijks twee gymlessen (Slot-Heijs et al., 2021).

Uit landelijk onderzoek blijkt dat een vijfde van de schoolleiders in het primair onderwijs verwacht niet te kunnen voldoen aan de deugdelijkheidseis in het schooljaar 2023-2024. De meest genoemde reden hierbij, die ruim de helft van deze schoolleiders noemde, is te weinig beschikbare ruimte in de binnensportaccommodaties. Het tekort aan financiële middelen en bevoegde leerkrachten noemt ruim een derde als belemmering. Bij een kwart vormt de afstand tot het gymnastieklokaal een belemmering (Slot-Heijs et al., 2021).

Veel gemeenten kijken naar andersoortige (sport)accommodaties om het verplichte aantal gymlessen te laten plaatsvinden (Vrieswijk & Schadenberg, 2023). De Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) heeft in een leerlijnanalyse inzichtelijk gemaakt hoe ze deze accommodaties als aanvullende gymlocatie kunnen inzetten (KVLO, 2023). Hierbij is het advies om 30 minuten gymles te geven bij deze aanvullende gymlocatie en 60 minuten in een binnensportaccommodatie. De wettelijke zorgplicht heeft betrekking op gymzalen, sportzalen en sporthallen. Deze accommodaties zijn geschikt voor alle leerlijnen van het bewegingsonderwijs.

De laatste jaren is er meer aandacht voor het dynamischer maken van de tijd die leerlingen op school doorbrengen, zowel in het primair onderwijs (Slot-Heijs et al., 2021) als in het voortgezet onderwijs (Slot-Heijs et al., 2022). Tijdens schooltijd organiseren nagenoeg alle scholen in het primair onderwijs beweegmomenten tussen of tijdens de lessen. In het voortgezet onderwijs vinden op steeds meer scholen sportactiviteiten tijdens de pauze plaats, maar is het aanbod vrijblijvender.

De gemeente heeft geen zorgplicht voor het mogelijk maken van de aanvullende sport- en beweegactiviteiten tijdens of buiten schooltijd. De meeste activiteiten kunnen goed plaatsvinden in het (bestaande) klaslokaal of schoolgebouw of op het schoolplein. Wel kijkt ze, zeker bij nieuwbouw, steeds vaker naar vergrote speellocalen, ruimere schoolpleinen en beweegpleinen rondom het schoolgebouw. De schoolomgeving wordt hiermee breder inzetbaar, eventueel ook voor de reguliere gymlessen.

2.2 Accommodatiebehoefte

Bevolkingsopbouw en -prognose

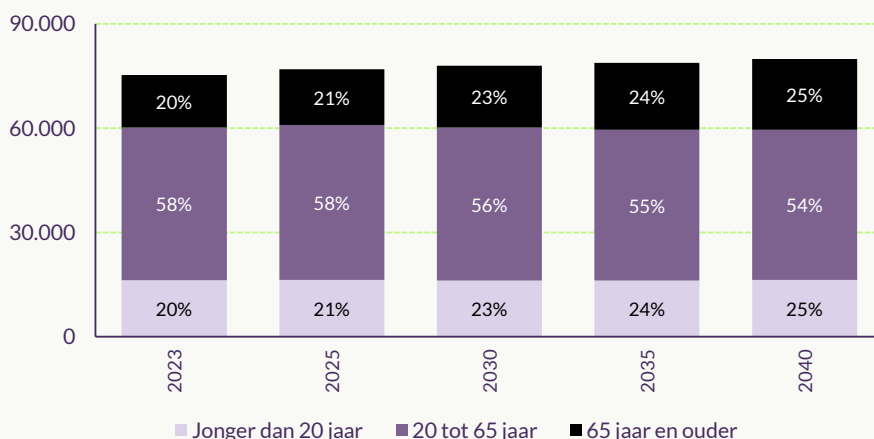
Gouda telt ruim 75.000 inwoners in 2023. Het is de verwachting dat de bevolking toeneemt naar bijna 80.000 inwoners in 2040 (+6%). De grootste toename vindt in de oudere leeftijdsklassen plaats. Het aantal inwoners jonger dan 20 jaar blijft stabiel ([figuur 2.1](#)).

De wijk Plaswijck in Gouda-Noord is met ruim 12.000 inwoners de wijk met de meeste inwoners (niet in figuur). Westergouwe in Gouda-West heeft een relatief jonge bevolking. Een kwart van de inwoners van Westergouwe is jonger dan 20 jaar (26%). Er zijn geen bevolkingsprognoses op wijkniveau beschikbaar.

Figuur 2.1

Verwachte ontwikkeling bevolking gemeente Gouda

(in aantallen en procenten)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten, 2023; Gemeente Gouda, 2022.

Leerlingenaantallen en -prognose

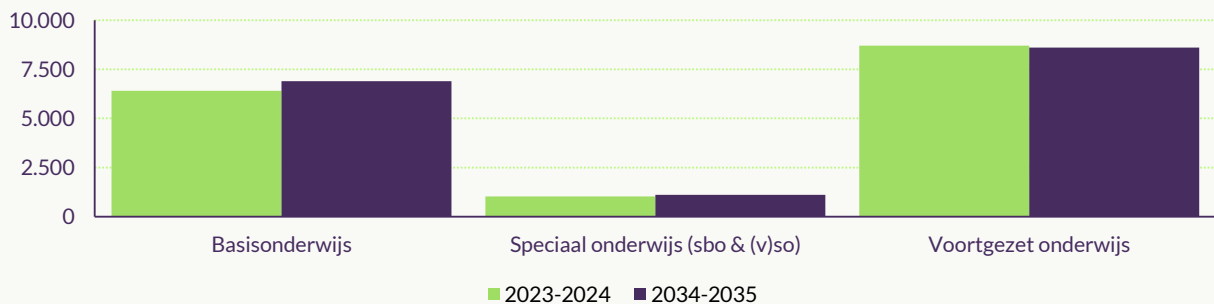
De scholen waarvoor de gemeente Gouda een huisvestingstaak heeft, tellen in het schooljaar 2023-2024 ruim 16.000 leerlingen. Het is de verwachting dat het aantal leerlingen toeneemt naar circa 16.600 in het schooljaar 2034-2035 (+3%). Dan is het aantal leerlingen op de scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs (sbo & (v)so) hoger en op de scholen voor voortgezet onderwijs juist lager ([figuur 2.2](#)).

De meeste leerlingen staan ingeschreven op een school in de wijk Bloemendaal in Gouda-Noord (27%). In De Korte Akkeren in Gouda-West verwachten we een sterke afname van het aantal leerlingen op de basisscholen. In Westergouwe in Gouda-West verwachten we daarentegen een sterke stijging van het aantal basisschoolleerlingen (niet in figuur).

Figuur 2.2

(Verwachte) aantal ingeschreven leerlingen op de scholen in de gemeente Gouda

(in aantallen)

Bron: Pronexus, Leerlingenprognoses basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs, 2021.

Ontwikkeling sportdeelname

In 2022 sportte 55,2 procent van de volwassen inwoners van Gouda van 18 jaar en ouder minstens één keer per week. In 2020 was dit nog 51 procent en in 2016 50 procent. De wekelijkse sportdeelname in 2022 is in lijn met de regionale sportdeelname (56,2%). De sportdeelname onder de jongere inwoners van de gemeente is niet bekend.

In Nederland is gedurende de afgelopen twee decennia het percentage wekelijkse sporters onder ouderen gestegen. Het percentage wekelijkse sporters onder jongeren is juist gedaald. Volwassenen laten een licht stijgende trend zien. De lokale ontwikkeling van de sportdeelname naar leeftijdscategorie is niet bekend.

▣ Sportbondlidmaatschap

Eén op de vijf inwoners van Gouda was in 2022 lid van een sportbond (21,4%). Landelijk was dit bijna een kwart (24%). In Gouda is het aandeel inwoners dat lid is van een sportbond sinds 2020 na een periode van daling weer toegenomen. Ook landelijk zien we dat het aandeel inwoners met een sportbondlidmaatschap in de periode 2018-2022 stabiel is gebleven (Van den Dool, 2023).

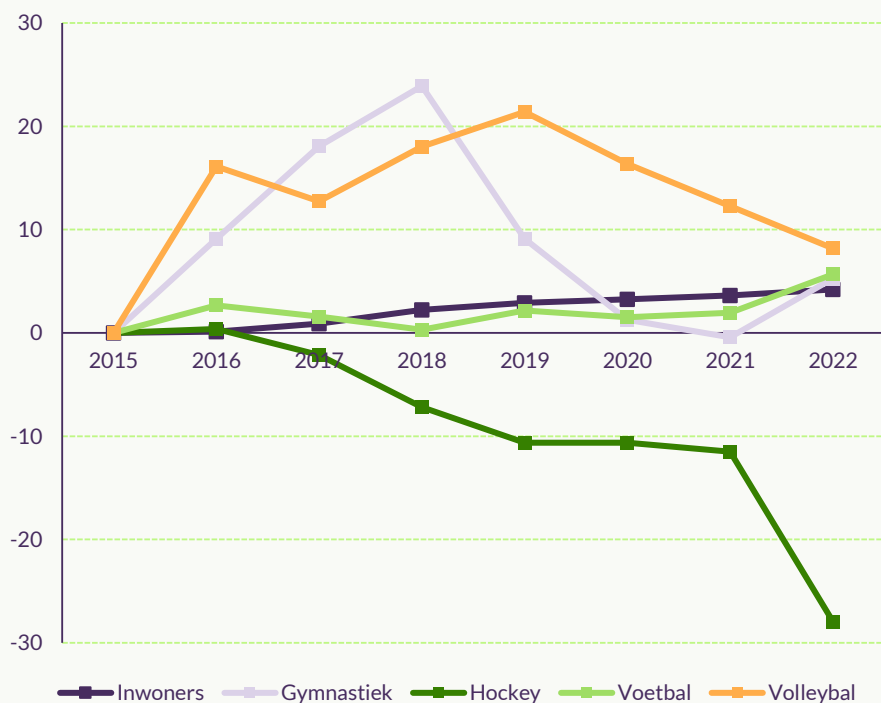
Het aantal inwoners van Gouda (1%) dat lid is van een gymnastiekvereniging aangesloten bij de KNGU is relatief laag. Hetzelfde geldt voor de hockeyverenigingen (0,8%) en (zaal)voetbalverenigingen (5,7%). De volleybaldeelname in Gouda (0,6%) is in lijn met het landelijke gemiddelde.

Het aantal inwoners dat lid is van een gymnastiekvereniging is na een periode van daling weer gestegen. Het tegenovergestelde is waar voor de volleybalverenigingen. De hockeydeelname is structureel afgenomen, terwijl de ontwikkeling van het aantal lidmaatschappen bij een voetbalvereniging in lijn is met de bevolkingsontwikkeling (figuur 2.3).

Figuur 2.3

Ontwikkeling aantal inwoners Gouda met een lidmaatschap van diverse sportbonden

(in procenten t.o.v. 2015)

Bron: NOC*NSF, sportbondleden per gemeente, 2016-2021.

Ontwikkeling sportaccommodatiegebruik

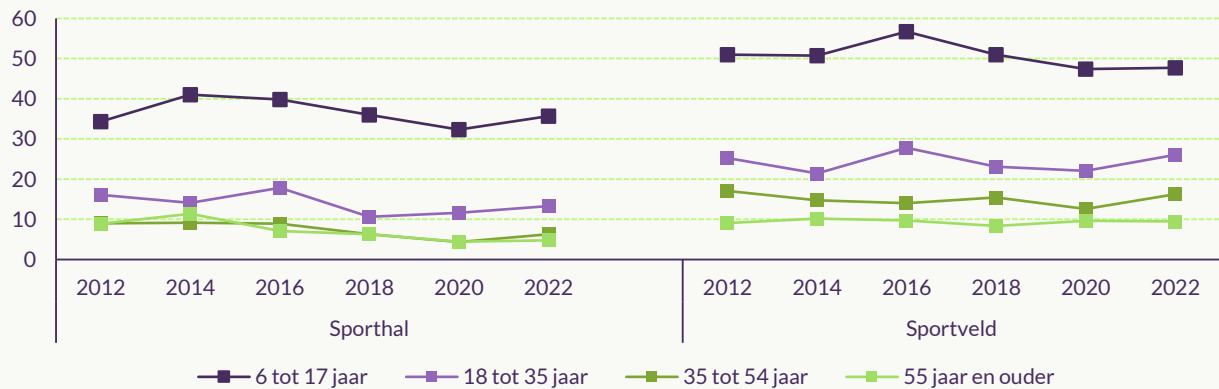
Binnen- en buitensportaccommodaties worden vooral gebruikt door de Nederlandse jeugd voor de sportbeoefening. Het gebruik van deze accommodaties neemt af naarmate de leeftijd toeneemt.

Het aantal inwoners dat structureel sport in een sporthal of op een sportveld is over een lange periode van tijd redelijk stabiel (figuur 2.4). De meeste Nederlanders sporten in de openbare ruimte. Dit gebruik is de afgelopen jaren toegenomen (niet in figuur).

Figuur 2.4

Ontwikkeling aantal inwoners dat sport in een sporthal of op een sportveld

(in procenten van bevolking)

Bron: SCP/CBS (VTO), 2012-2022.

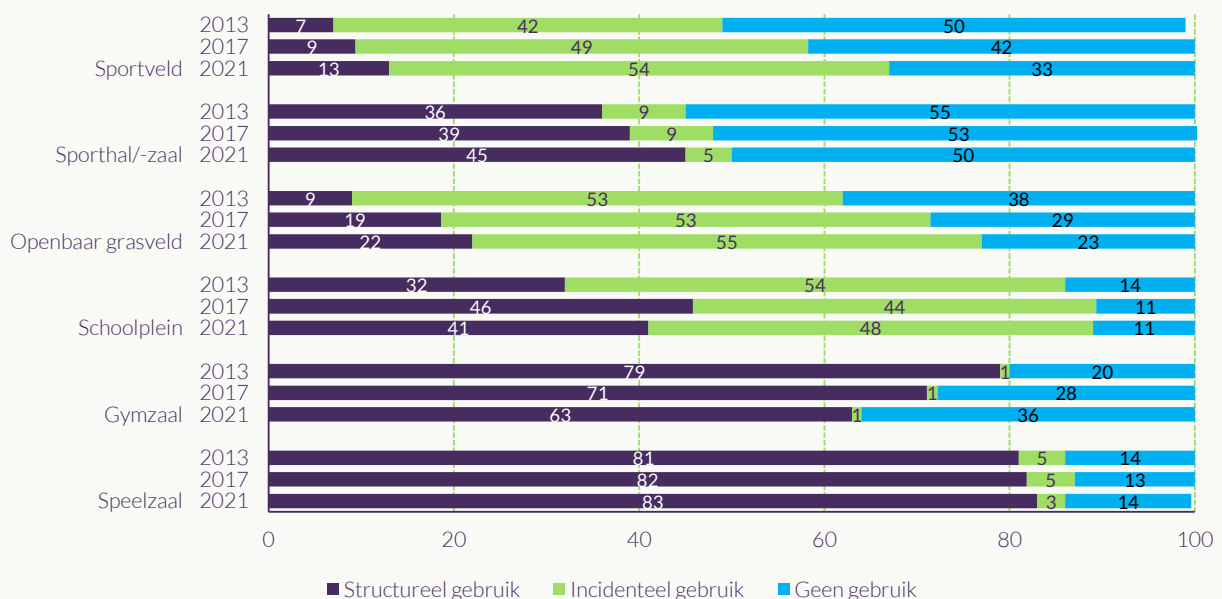
Bewegingsonderwijs

Het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs beweegt zich steeds meer naar buiten. Gymlessen vinden steeds vaker plaats op een buitenvoorziening, zoals een sportveld of schoolplein (figuur 2.5). Deze trend was al ingezet voordat de deugdelijkheidseis van het aantal gymlessen werd aangekondigd. Ook in het voortgezet onderwijs vindt een groot deel van de lessen lichamelijke opvoeding in de buitenlucht plaats. Het accommodatiegebruik in het voortgezet onderwijs is minder veranderd dan in het primair onderwijs (niet in figuur).

Figuur 2.5

Voorzieningen die basisscholen gebruiken voor het bewegingsonderwijs

(in procenten, in 2013 (n=1.083), 2017 (n=788) en 2021 (n=839), meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, Monitor bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs, 2013, 2017 en 2021.

Aanbod

In dit hoofdstuk behandelen we het aanbod van accommodaties die worden benut, of kunnen worden benut, voor de beoefening van meerdere zaalsporten en het geven van bewegingsonderwijs. Van groot naar klein maken we onderscheid in sporthallen, sportzalen en gymzalen.

3.1 Aantallen

Gouda telt vier sporthallen, één sportzaal en 45 gymzalen ([tabel 3.1](#); [tabel 3.2](#)). In de Dick van Dijkhal is in tegenstelling tot in de andere sporthallen geen horeca en tribune aanwezig.

De gemeente Gouda is eigenaar van de sporthallen, de sportzaal en een deel van de gymzalen. De exploitatie hiervan heeft zij uitbesteed aan SPORT•GOUDA. De overige gymzalen zijn veelal in eigendom van onderwijsstichtingen. Een groot deel hiervan wordt alleen voor het bewegingsonderwijs benut.

Tabel 3.1
Aanbod van sporthallen en sportzalen in de gemeente Gouda in 2023

Accommodatie	Exploitant	Opmerking
<i>Sporthallen</i>		
Dick van Dijk	SPORT•GOUDA	Tijdelijke sporthal; 1 scheidingswand aanwezig
De Mammoet I	SPORT•GOUDA	2 scheidingswanden aanwezig
De Mammoet II	SPORT•GOUDA	2 scheidingswanden aanwezig
De Zebra	SPORT•GOUDA	2 scheidingswanden aanwezig
<i>Sportzaal</i>		
Groen van Prinsterersingel	SPORT•GOUDA	1 scheidingswand aanwezig

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

Geplande mutaties

De gymzaal aan de Coniferensingel in Bloemendaal wordt in 2025 vervangen door nieuwbouw. In het gebouw zullen ook de scholen Auris Taalplein (SO) en De Triangel (BO) worden gehuisvest. Het schoolgebouw van De Triangel staat in 2023 ook aan de Coniferensingel, die van Auris Taalplein in Gouda-Noord.

De sporthal Dick van Dijk is in 2020 gerealiseerd en betreft een tijdelijke sporthal voor een periode van tien jaar. Ook de gymzaal in Westergouwe is een tijdelijke accommodatie. In 2025 wordt de gymzaal vervangen door een sportzaal.

De twee gymzalen aan de Willem de Zwijgerlaan in Gouda-Noord zijn verouderd. Besluitvorming over de toekomst van de gymzalen moet nog plaatsvinden.

Tabel 3.2
Aanbod van gymzalen in de gemeente Gouda in 2023

(in aantallen, tussen haakjes het aantal geëxploiteerd door SPORT•GOUDA)

Wijk	Aantal
Gouda-Noord	25 (9)
Bloemendaal	12 (2)
Plaswijck	7 (4)
Noord	6 (3)
Gouda-Oost	10 (5)
Kort Haarlem en Stolwijkersluis	8 (4)
Goverwelle	2 (1)
Gouda-West	10 (3)
Binnenstad	8 (1)
De Korte Akkeren	1 (1)
Westergouwe	1 (1)

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.
In [bijlage 1](#) staat een overzicht van de gymzalen.

3.2 Spreiding

De sporthallen en -zaal zijn gelegen richting de noordelijke en oostelijke rand van Gouda ([figuur 3.1](#)). De gymzalen liggen verspreid over de gemeente en zijn meer gelegen tussen de bebouwing (zie [bijlage 1](#)).

3.3 Benchmark

De vier sporthallen en de sportzaal in Gouda vertalen zich naar een aanbod van 1,3 sporthal en 0,3 sportzaal per 25.000 inwoners. Dit aanbod is lager dan de diverse referentiecijfers ([tabel 3.3](#)). Het aantal gymzalen in de gemeente is daarentegen hoog.

Sporthallen hebben de afmetingen voor alle zaalsporten. Sportzalen en met name gymzalen kennen een beperktere functionaliteit voor het accommoderen van de meeste zaalsporten.

Tabel 3.3

Benchmark aanbod binnensportaccommodaties in Gouda in 2023

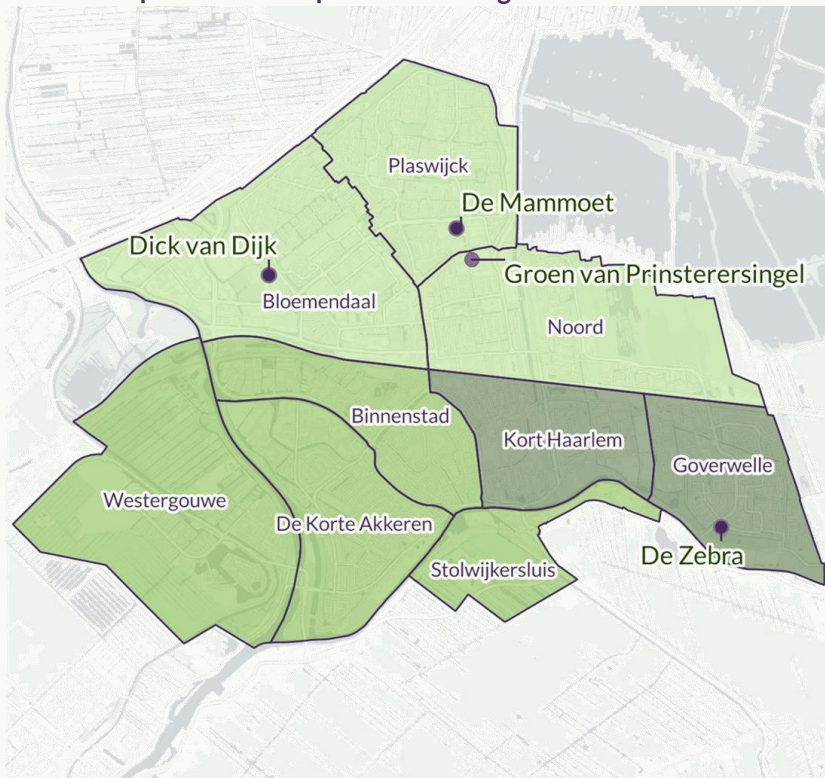
(in aantallen per 25.000 inwoners)

	Sporthallen	Sportzalen	Gymzalen
Gouda	1,3	0,3	15,2
Referentiegemeenten	1,8	1,0	6,2
Hollands-Midden	2,1	0,9	5,5
Nederland	2,2	1,0	6,0

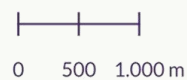
Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

Figuur 3.1

Aanbod van sporthallen en sportzalen in de gemeente Gouda in 2023

- Sportzaal
- Sporthal
- Gouda-Noord
- Gouda-West
- Gouda-Oost

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

Zaalsport

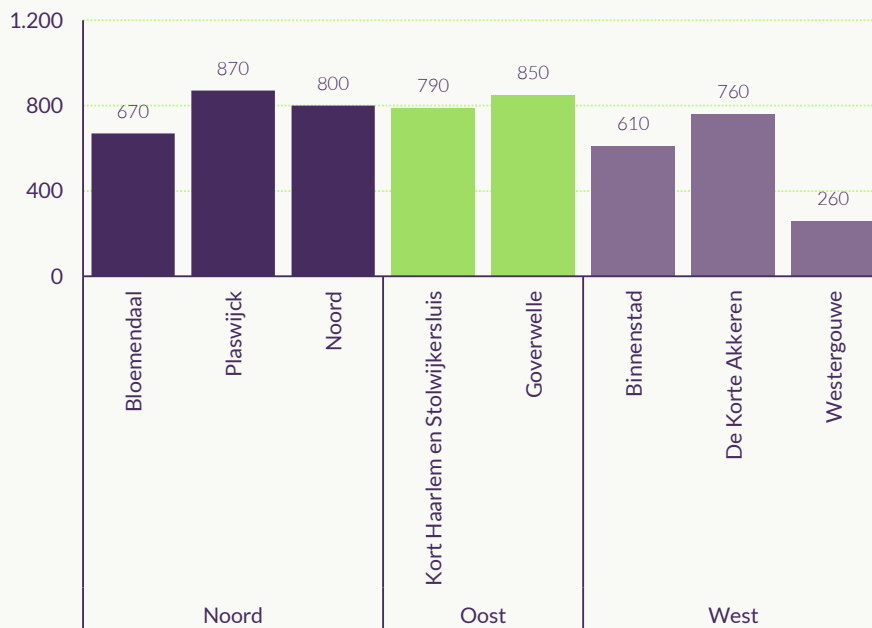
In dit hoofdstuk staat de behoefte aan binnensportaccommodaties vanuit de Goudse zaalsport centraal.

4.1 Deelname

We schatten dat circa 5.600 inwoners van Gouda een zaalsport beoefenen in 2023. De meesten wonen in Gouda-Noord (figuur 4.1). Deze schattingen baseren we op landelijke cijfers over het sportaccommodatiegebruik die we hebben gecorrigeerd naar het lokale sportdeelnameniveau.

Figuur 4.1
Geschatte aantal zaalsporters in de gemeente Gouda in 2023

(o.b.v. landelijk accommodatiegebruik gecorrigeerd naar de sportdeelname in Gouda, in aantallen)

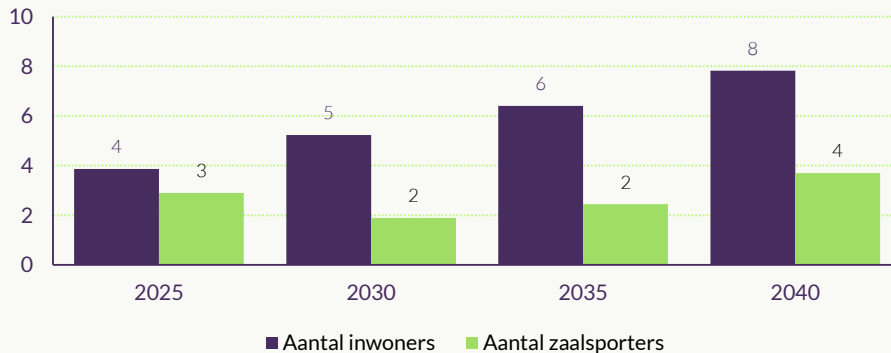
Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten, 2023; CBS, Vrijtijdsomnibus (VTO), 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

De verwachte bevolkingsgroei leidt bij een stabiele sportdeelname tot een toename in het aantal zaalsporters. Deze toename zal minder groot zijn dan de toename van het aantal inwoners, omdat de bevolkingstoename voornamelijk plaatsvindt in de oudere leeftijdsklassen (figuur 4.2).

Landelijk neemt de deelname aan zaalsporten af. Ook in Gouda staat van een aantal sportbonden het ledenaantal onder druk. Het is daarmee aannemelijk dat de weergegeven ontwikkeling een overschatting is.

Figuur 4.2**Verwachte ontwikkeling aantal inwoners en geschatte ontwikkeling aantal zaalsporters in de gemeente Gouda**

(in procenten t.o.v. 2023)

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten, 2023; Gemeente Gouda, 2022; CBS, Vrijetijdsomnibus (VTO), 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Voor vrijwel alle inwoners van Gouda is de afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal minder dan 3.000 meter (93%). Deze afstand wordt algemeen beschouwd als de afstand die men bereid is af te leggen voor sportbeoefening (Hoekman et al., 2013). De inwoners die verder moeten reizen, wonen in De Korte Akkeren en Westergouwe in Gouda-West. Inwoners van de gemeente moeten gemiddeld 1,6 kilometer afleggen naar de dichtstbijzijnde sporthal ([tabel 4.1](#)).

Tabel 4.1**Aantal inwoners, gemiddelde afstand inwoners tot dichtstbijzijnde sporthal en aantal inwoners met een sporthal binnen 3 kilometer Gouda in 2023**

(in aantallen, in kilometers gemeten over de weg en in procenten)

	Aantal inwoners	Gemiddelde afstand tot dichtstbijzijnde sporthal	Aandeel inwoners met een sporthal binnen 3 kilometer
<i>Gouda-Noord</i>	32.300	1,1	100
Bloemendaal	9.600	0,9	100
Plaswijck	12.400	1,1	100
Noord	10.300	1,4	100
<i>Gouda-Oost</i>	21.000	1,3	100
Kort Haarlem	10.200	1,9	100
Goverwelle	10.800	0,8	100
<i>Gouda-West</i>	21.000	2,7	75
Binnenstad	8.700	2,2	100
De Korte Akkeren	9.600	2,8	69
Westergouwe	2.700	4,2	-

Bron: CBS, statistische gegevens per vierkant, 2023; Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023. Bewerking: Mulier Instituut.

4.2 Normatieve behoefte

We stellen de normatieve behoefte aan ruimte voor de (georganiseerde) zaalsport in Gouda vast op minimaal vier en maximaal zeven sporthallen in 2023. De verwachte bevolkingsontwikkeling heeft geringe invloed op de normatieve behoefte.

Draagvlakcijfers

De behoefte aan sporthallen voor de zaalsport berekenen we aan de hand van draagvlakcijfers. Bij een bepaalde bevolkingsomvang zijn (in theorie) voldoende (potentiële) zaalsporters aanwezig om een sporthal te vullen. De draagvlakcijfers zijn gebaseerd op landelijk onderzoek (zie Schadenberg et al., 2020). Uit de toepassing van de draagvlakcijfers volgt een behoeftebandbreedte. De lokale context (o.a. sportdeelname, geografische opbouw, staat van het aanbod) kan worden gebruikt om de behoefte nader te specificeren.

Het huidige aantal van vier sporthallen in de gemeente is conform de minimale behoefte. Dit is in lijn met het relatief lage aantal lidmaatschappen bij de diverse zaalsportbonden. Ook vormt de geografische opbouw van de gemeente geen directe aanleiding voor extra sporthallen om de zaalsport toegankelijk te maken.

Dat het aanbod van sporthallen is geconcentreerd in Gouda-Noord is min of meer in lijn met de spreiding van de behoefte ([tabel 4.2](#)). Wel is er in Gouda-West geen sporthal aanwezig, terwijl er in theorie voldoende behoefte bestaat.

Tabel 4.2
Aanbod-behoefteanalyse sporthallen in Gouda in 2023
(in aantallen)

Stadsdeel	Aanbod	Behoefte	
		Minimaal	Maximaal
Noord	3	1,8	3,2
Oost	1	1,2	2,1
West	-	1,2	2,0
Totaal	4	4,2	7,3

Bron: CBS, Kerncijfers wijken en buurten, 2023; Schadenberg et al., 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

4.3 Gebruik

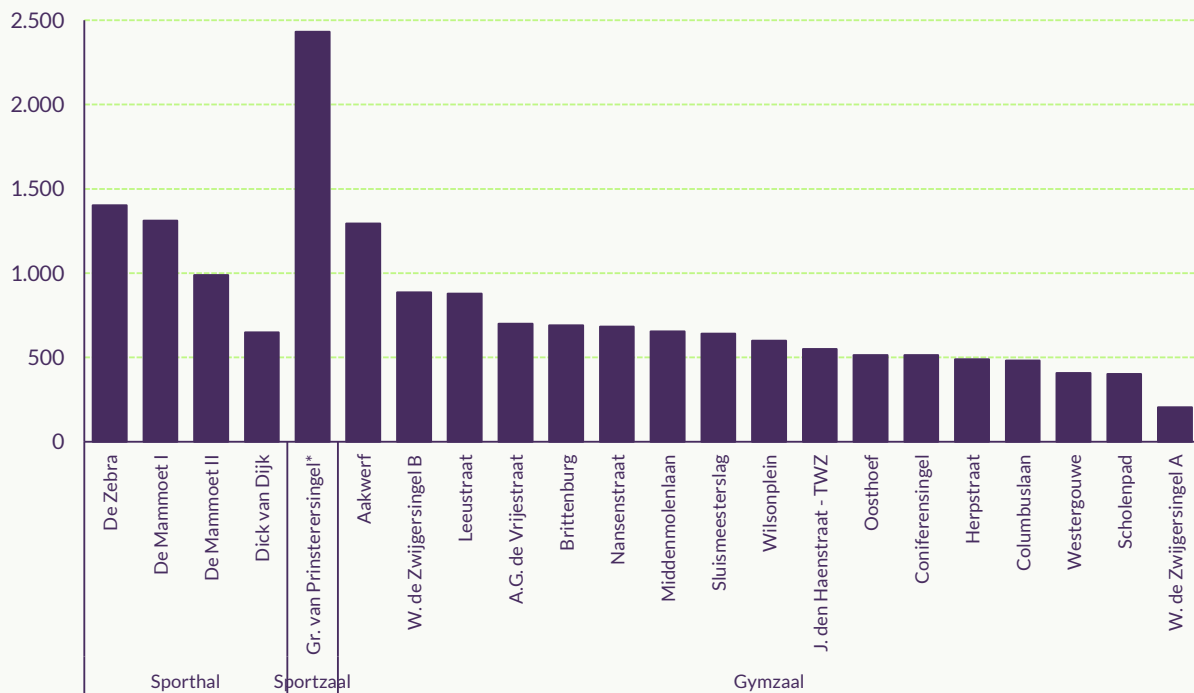
In de sporthallen werd in het seizoen 2022/'23 gemiddeld bijna 1.100 uur gesport ([figuur 4.3](#)). Dat blijkt uit onze analyse van de reserveringsoverzichten van de gemeentelijke binnensportaccommodaties. Drie seizoenen daarvoor (2018/'19), toen de Dick van Dijkhal nog niet bestond, lag het gemiddelde sportgebruik van de sporthallen op ruim 1.400 uur (niet in figuur). Het totale aantal uur dat in de

sporthallen is gesport, ligt wel hoger. In de Dick van Dijkhal werd van de sporthallen het minste gesport in het seizoen 2022/'23.

De sportzaal aan de Groen van Prinsterensingel was doordeweeks in de avond en in het weekend onbeperkt beschikbaar voor tafeltennisvereniging GTV Vriendenschaar. Het gemiddelde sportgebruik van de gymzalen lag lager dan dat van de sporthallen. Gemiddeld werd er voor ongeveer 620 uur in een gymzaal in het seizoen 2022/'23 gesport (figuur 4.3). Dit is vergelijkbaar met het seizoen 2018/'19 (niet in figuur).

Als we het sportgebruik van de gemeentelijke sporthallen en gymzalen naast het gebruik van soortgelijke accommodaties in vergelijkbare gemeenten leggen, zien we dat gedurende het seizoen in Gouda in de sporthallen gemiddeld minder werd gesport (-20%) en in de gymzalen juist meer (+12%).

Figuur 4.3
Sportgebruik gemeentelijke binnensportaccommodaties Gouda in het seizoen 2022/'23
 (in gewogen uren)

Bron: SPORT•GOUDA, reserveringsoverzichten, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

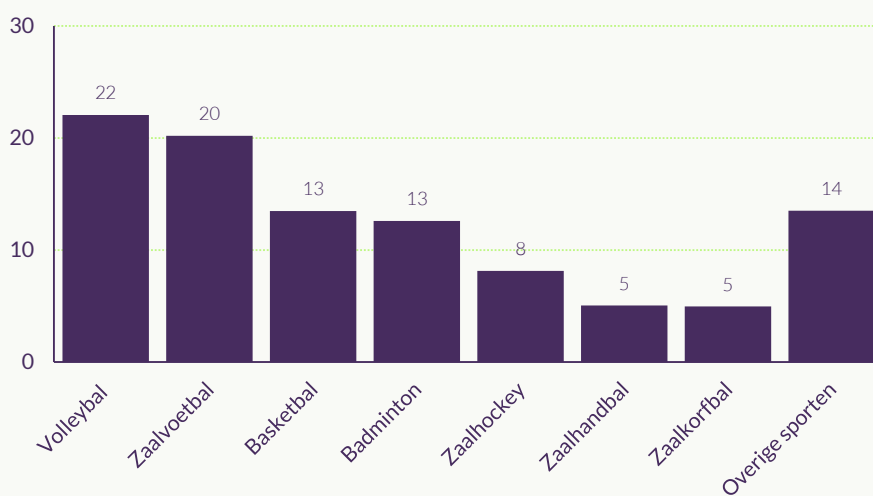
* De sportzaal aan de Gr. Van Prinsterensingel is doordeweeks in de avond en in het weekend onbeperkt beschikbaar voor tafeltennisvereniging GTV Vriendenschaar. We hebben geen zicht op het plaatsgevonden gebruik.

De meest beoefende sport in de sporthallen in het seizoen 2022/'23 was volleybal, gevolgd door zaalvoetbal (figuur 4.4). In de Dick van Dijkhal werd voornamelijk gehandbald en gehockeyd. De zaalcompetities van deze sporten vinden alleen in de wintermaanden plaats. Dit verklaart het relatief lage seizoensgebruik van deze sporthal.

Een groot deel van het gebruik naar sporttak staat op naam van één vereniging. VollenGo is de volleybalvereniging met verreweg de meeste uren in de sporthallen, Bouncers de basketbalvereniging, Gouweslag de badmintonvereniging, Vires Et Celeritas de handbalvereniging en Gemini de korfbalvereniging. Het zaalvoetbal staat op naam van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB). Zij organiseert de competitie.

Het sportgebruik van de gemeentelijke gymzalen betrof voornamelijk gymnastiek/turnen (13%) en diverse vecht- en verdedigingssporten (33%).

Figuur 4.4
Sportgebruik gemeentelijke sporthallen in Gouda in het seizoen 2022/'23
(in procenten van het totale sportgebruik)

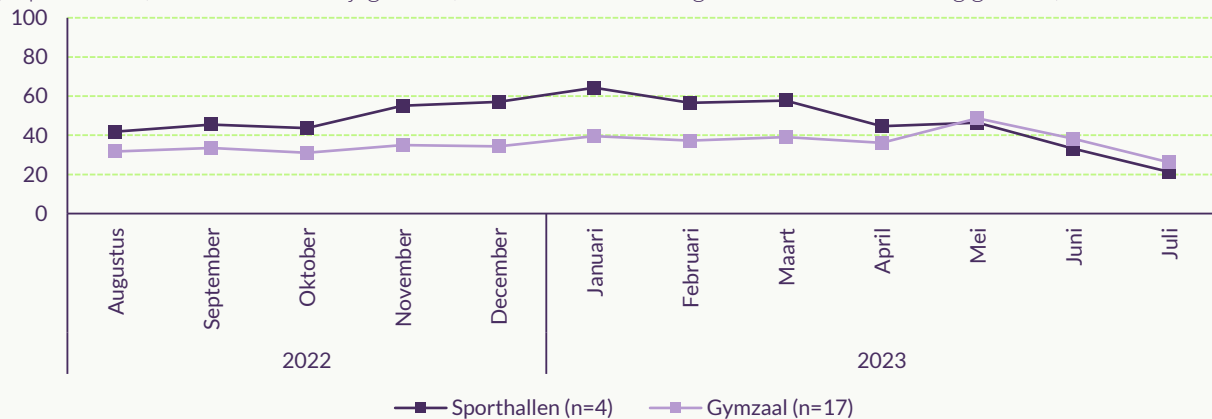
Bron: SPORT•GOUDA, reserveringsoverzichten, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

De bezetting van de sporthallen varieerde gedurende het seizoen. Zaalcompetities van 'veldsporten' (bv. hockey) vinden alleen plaats gedurende de wintermaanden. Deze sporten vinden veelal plaats in sporthallen. Het gebruik van de gymzalen was gedurende het seizoen dan ook constanter ([figuur 4.5](#)).

Figuur 4.5

Gemiddelde maandbezetting gemeentelijke binnensportaccommodaties Gouda tussen 08:00 en 23:00 uur

(in procenten; inclusief onderwijsgebruik; vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: SPORT • GOUDA, reserveringsoverzichten, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

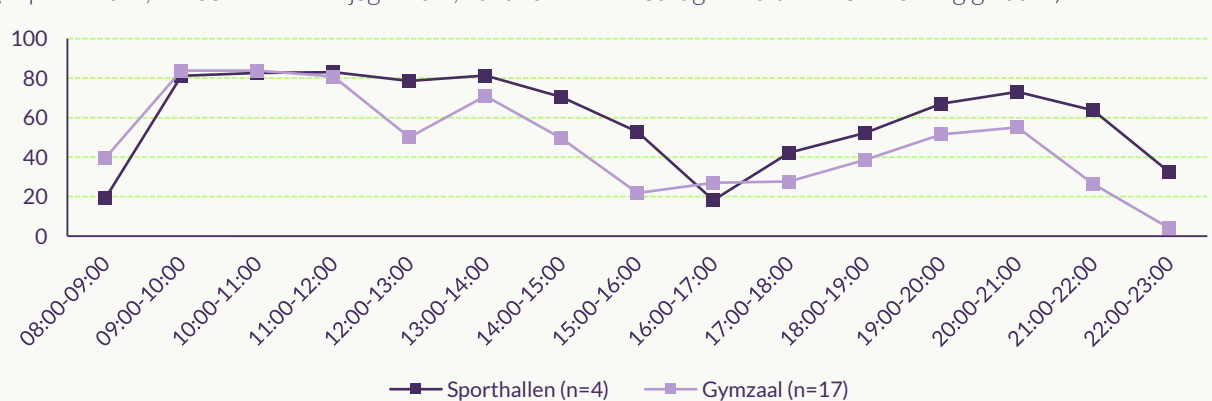
Toelichting: sportzaal Gr. Van Prinsterensingel is buiten de figuur gelaten. Die is doordeweeks overdag onbeperkt beschikbaar voor de Goudse Scholengemeenschap Leo Vroman en doordeweeks in de avond en in het weekend voor tafeltennisvereniging GTV Vriendenschaar.

De bezetting van de accommodaties varieerde gedurende de dag ([figuur 4.6](#); [figuur 4.7](#)). In de ochtend en vroege middag (09:00-16:00 uur) vindt doordeweeks het bewegingsonderwijs plaats. In sommige accommodaties worden dan ook (beperkt) uren afgenomen door sportgebruikers. In de avond zijn doordeweeks de uren tussen 18:00 en 22:00 uur (in de sporthallen) het meest gewild. De sporthallen werden op zaterdag meer gebruikt dan op zondag. De gymzalen werden in het weekend beperkt gebruikt (niet in figuur).

Figuur 4.6

Gemiddelde doordeweekse bezetting gemeentelijke binnensportaccommodaties Gouda in het seizoen 2022/'23

(in procenten; inclusief onderwijsgebruik; vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

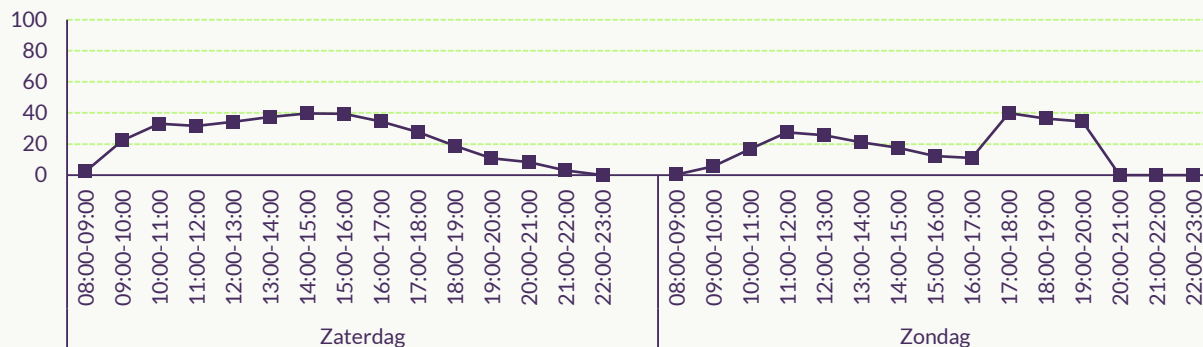
Bron: SPORT • GOUDA, reserveringsoverzichten, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

Toelichting: sportzaal Gr. Van Prinsterensingel is buiten de figuur gelaten. Die is doordeweeks overdag onbeperkt beschikbaar voor de Goudse Scholengemeenschap Leo Vroman en doordeweeks in de avond en in het weekend voor tafeltennisvereniging GTV Vriendenschaar.

Figuur 4.7

Gemiddelde weekendbezetting gemeentelijke sporthallen Gouda in het seizoen 2022/'23

(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: SPORT•GOUDA, reserveringsoverzichten, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

De sporthallen waren doordeweeks in de namiddag en avond (16:00-23:00 uur) 40 procent van de tijd bezet. Door de instroom van de veldsporten (m.n. in de Dick van Dijkhal) lag de gemiddelde bezetting in januari, februari, november en december hoger dan in de andere maanden van het seizoen (figuur 4.8). Tijdens de doordeweekse avondpiekuren (18:00-22:00 uur) in de wintermaanden kenden de sporthallen gemiddeld de hoogste bezettingsgraad, namelijk 84 procent. De Dick van Dijkhal kent de laagste doordeweekse bezettingsgraden van de sporthallen, ook in de wintermaanden.

Doordeweeks kennen de sporthallen op maandag de hoogste bezettingcijfers. Op dinsdag en vrijdag zien we de meeste mogelijkheden voor intensivering van het gebruik.

Op zaterdag waren de sporthallen tussen 09:00 en 19:00 uur gemiddeld de helft van de tijd bezet in januari, februari, november en december. In maart tot en met oktober waren de bezettingsgraden lager. Het gebruik op zondag lag lager (figuur 4.9). De Dick van Dijkhal werd alleen in januari, februari, november en december in het weekend gebruikt: wanneer de zaalcompetities van de veldsporten plaatsvinden.

De gymzalen kenden gemiddeld lagere bezettingsgraden dan de sporthallen.

Benchmark

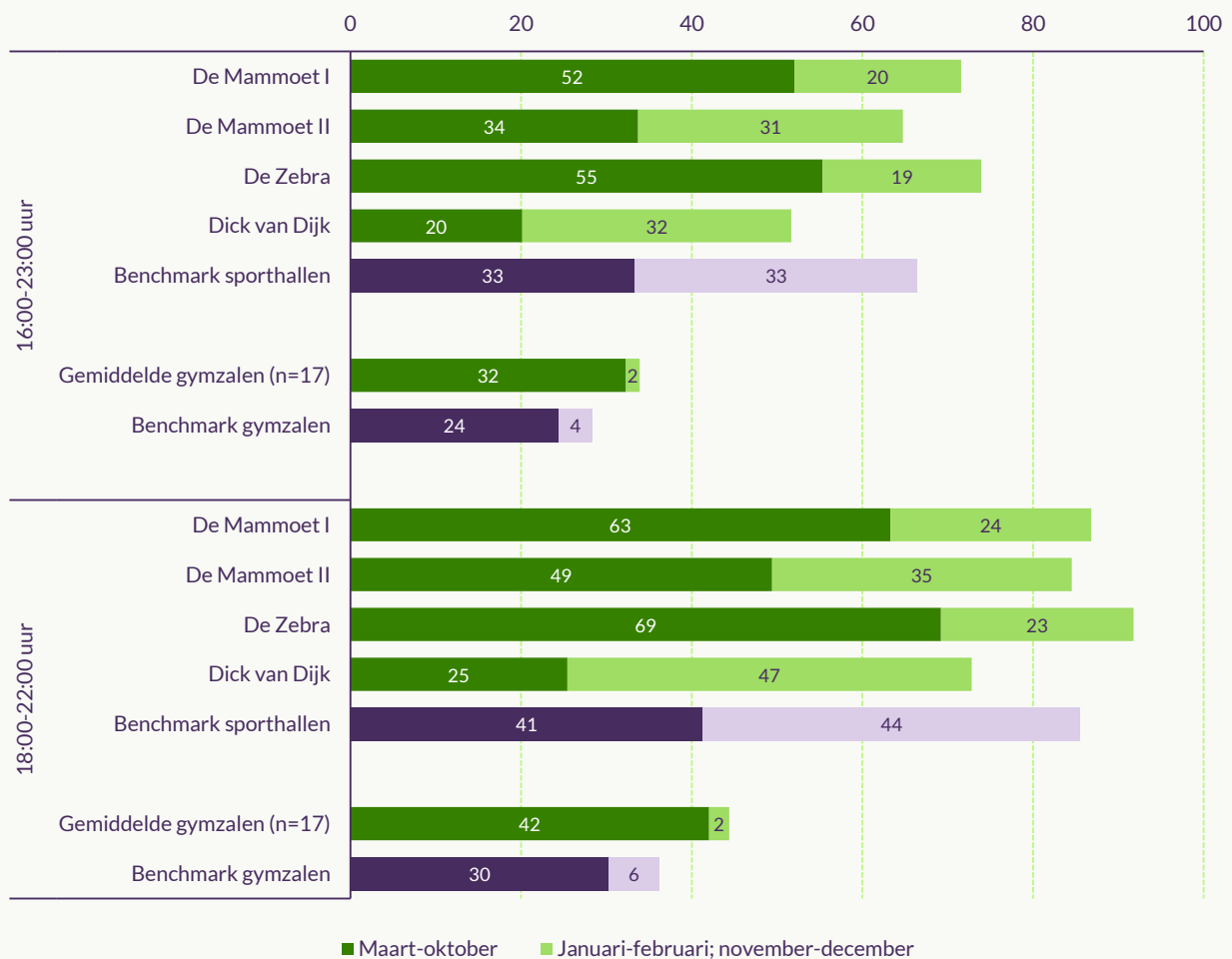
Als we de bezettingcijfers van de Goudse sporthallen naast het gebruik van soortgelijke accommodaties in vergelijkbare gemeenten leggen, zien we dat in Gouda de sporthallen doordeweeks in de namiddag en avond (inclusief de piekuren) in maart tot en met oktober relatief goed bezet zijn. De instroom in de wintermaanden is alleen kleiner, waardoor in deze maanden de gemiddelde bezetting in Gouda vergelijkbaar is met die van in andere gemeenten.

Het weekendgebruik van de sporthallen in Gouda is relatief laag, blijkt uit onze vergelijking. Het gebruik van de gymzalen in Gouda is daarentegen, doordeweeks in de namiddag en avond, relatief hoog.

Figuur 4.8

Gemiddelde doordeweekse bezetting gemeentelijke binnensportaccommodaties Gouda in het seizoen 2022/'23

(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

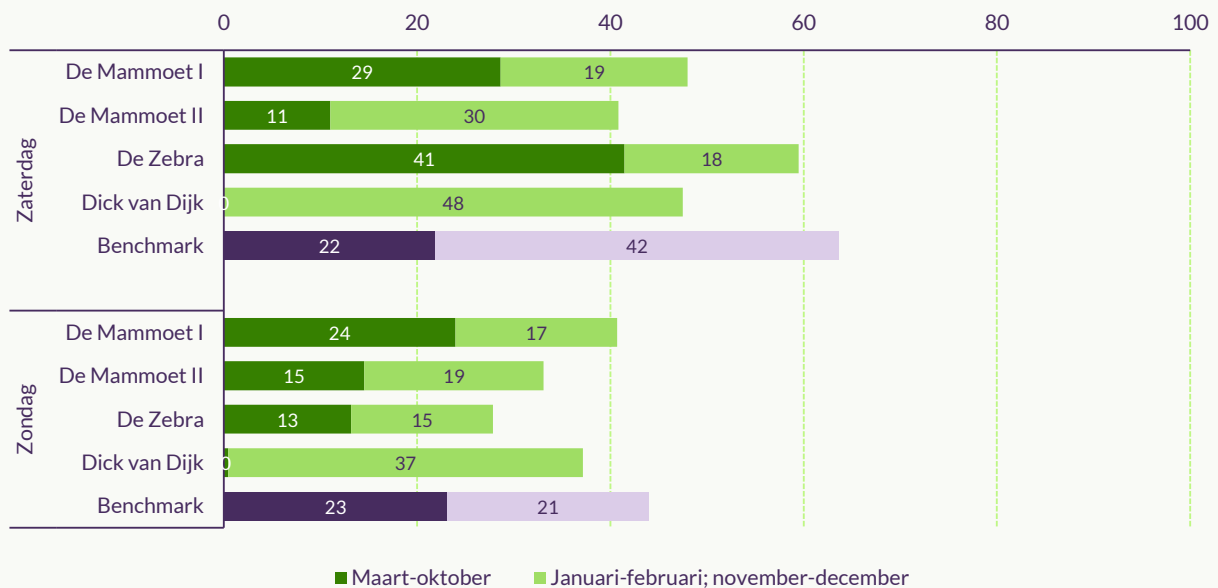
Bron: SPORT • GOUDA, reserveringsoverzichten, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

Toelichting: sportzaal Gr. Van Prinsterensingel is buiten de figuur gelaten. Die is doordeweeks overdag onbepaald beschikbaar voor de Goudse Scholengemeenschap Leo Vroman en doordeweeks in de avond en in het weekend voor tafeltennisvereniging GTV Vriendenschaar.

Figuur 4.9

Gemiddelde weekendbezetting gemeentelijke sporthallen Gouda tussen 09:00 en 19:00 uur in het seizoen 2022/'23

(in procenten, vakantie- en feestdagen buiten beschouwing gelaten)

Bron: SPORT•GOUDA, reserveringsoverzichten, 2022/'23. Bewerking: Mulier Instituut.

Toelichting: sportzaal Gr. Van Prinsterensingel is buiten de figuur gelaten. Die is doordeweeks overdag onbeperkt beschikbaar voor de Goudse Scholengemeenschap Leo Vroman en doordeweeks in de avond en in het weekend voor tafeltennisvereniging GTV Vriendenschaar.

4.4 Ervaring

Gebruikers

We hebben een online vragenlijst gestuurd naar 32 sportverenigingen en -aanbieders die gebruikmaken van een binnensportaccommodatie in Gouda in het seizoen 2022/'23. Veertien verenigingen en aanbieders hebben de vragenlijst volledig ingevuld (44%). Onder de respondenten zitten verenigingen die veel uren afnemen in de sporthallen: 82 procent van de verenigingsuren staat op naam van de verenigingen die hebben gereageerd.

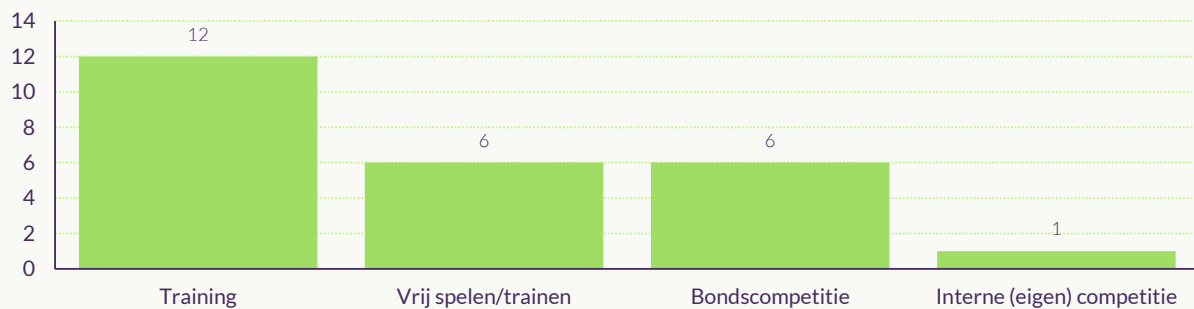
De respondenten zijn in te delen in twee groepen. De eerste groep (8) bestaat uit zaalsportverenigingen (o.a. badminton en volleybal) en sportverenigingen met een zaalseizoen (o.a. handbal en hockey). De tweede groep (6) bestaat uit aanbieders van onder andere vecht- en verdedigingssporten. De verenigingen zijn voornamelijk actief in de sporthallen, de sportaanbieders in de gymzalen.

De sportverenigingen en -aanbieders gebruiken de binnensportaccommodaties voornamelijk voor training die veelal doordeweeks in de avond plaatsvinden ([figuur 4.10](#)). De respondenten die aangeven de accommodaties (ook) voor de bondscompetities (in het weekend) te gebruiken, zijn de sportverenigingen.

Figuur 4.10

Gebruik binnensportaccommodaties door respondenten in het seizoen 2022/'23

(in aantallen, n=14)

Bron: Mulier Instituut, bevraging zaalsport Gouda, 2023.

▣ **Knelpunten**

Badmintonvereniging Gouweslag, basketbalvereniging Bouncers en volleybalvereniging VollinGo ervaren knelpunten in het huidige gebruik. Gouweslag wijkt uit naar een sporthal in een andere gemeente, omdat zij onvoldoende uur kan afnemen in de Goudse sporthallen. Bouncers hanteert een wachtlijst, omdat zij geen extra leden kan laten sporten met de huidige uren. VollinGo geeft aan dat de zaalruimte onvoldoende is om alle leden het gewenste aantal trainingsuren te bieden.

De knelpunten van de verenigingen hebben betrekking op de doordeweekse avonduren. Daarnaast geeft vechtsportschool Silent Dragon Holland aan dat het aantal uur in de gymzalen aan de Willem de Zwijgersingel in het seizoen 2022/'23 onvoldoende was voor haar behoefte.

De overige respondenten geven aan in het seizoen 2022/'23 voldoende uren te hebben voor de gewenste activiteiten van de leden (73%). Wel geven sommigen aan niet (altijd) gebruik te kunnen maken van de gewenste accommodatie en dat zij moeten uitwijken naar andere accommodaties.

▣ **Toekomst**

Zeven sportverenigingen en -aanbieders verwachten in de toekomst meer uur actief te willen zijn in de binnensportaccommodaties (50%). Zij verwachten (onder andere) extra leden te kunnen aantrekken, waardoor hun behoefte zal toenemen ([tabel 4.3](#)).

Om binnensportaccommodaties efficiënter te benutten, wordt vaak gekeken naar de mogelijkheden om de trainingen van verenigingen te laten plaatsvinden in 'te kleine' accommodaties en de verenigingsactiviteiten te spreiden over meerdere accommodaties.

Tabel 4.3**Redenen waarom respondenten verwachten in de toekomst meer uur te willen afnemen in de binnensportaccommodaties**

(in aantallen, n=7)

Reden	Aantal
Om nieuwe leden te kunnen accommoderen	7
Om meer trainingen/wedstrijden aan te bieden voor de huidige leden	6
Voor talentontwikkeling, sporten op hoger niveau	3
Voor sportaanbod voor nieuwe doelgroepen	2
Om ons sportaanbod in Gouda (meer) te clusteren	1

Bron: Mulier Instituut, bevraging zaalsport Gouda, 2023.

Van de acht verenigingen die gereageerd hebben, geven er vijf aan dat het structureel mogelijk is om *aanvullend* gebruik te maken van 'te kleine' accommodaties. Bij twee van hen gebeurt dit al. Men is wel bang dat het spreiden van de activiteiten ten koste gaat van het verenigingsgevoel en dat zij mogelijk extra materiaal moeten aanschaffen. De andere verenigingen geven aan hoe dan ook niet actief te willen zijn in accommodaties die ongeschikt zijn voor hun sport. De trainingen wijken dan te veel af van de wedstrijdssituatie of de sport kan dan niet goed beoefend worden.

Accommodatiewensen

Een aantal respondenten ziet graag meer sportspecifieke binnensportaccommodaties gerealiseerd worden, of accommodaties waarvan het gebruik meer op hen is toegespitst. Zij kunnen dan een dekkend (trainings)rooster opstellen, materiaal laten liggen en extra opslagmogelijkheden creëren. Een voorbeeld hiervan is sportzaal aan de Groen van Prinsterensingel met het gebruik van tafeltennisvereniging GTV Vriendenschaar.

SPORT•GOUDA

SPORT•GOUDA is verantwoordelijk voor de verhuur van de gemeentelijke binnensportaccommodaties in Gouda. Zij begint dit proces in februari/maart. Het rooster van het lopende seizoen stuurt ze als voorstel voor het nieuwe seizoen naar de verenigingen. Als verenigingen meer uren willen, kunnen ze dit aangeven.

In de praktijk verandert het rooster nauwelijks. Verenigingen hebben vaste trainingsavonden en -locaties. Ze willen wel op die avonden en locaties het aantal uur uitbreiden, maar dat is vaak niet mogelijk. Uitwijken naar andere avonden of locaties waar wel mogelijkheden bestaan, willen ze niet. Het grootste knelpunt in het gebruik van de binnensportaccommodaties speelt volgens SPORT•GOUDA in de wintermaanden als de veldsporten ook in de sporthallen actief willen zijn. Maar ook buiten de wintermaanden is het volgens haar niet mogelijk om alle uren van de verenigingen in te plannen. In de aanvragen van de verenigingen ziet zij geen grote ontwikkelingen.

Bewegingsonderwijs

In dit hoofdstuk behandelen we de behoefte van de Goudse scholen aan binnensportaccommodaties voor het bewegingsonderwijs.

5.1 Behoefte

In Gouda zijn 31 locaties voor basisonderwijs, tien locaties voor speciaal onderwijs (sbo & (v)so) en vijftien locaties voor voortgezet onderwijs aanwezig. De scholen tellen in totaal circa 16.000 leerlingen in het schooljaar 2023-2024.

De gemeente Gouda heeft een taakstelling om te voorzien in gymnastieklokalen zodat de scholen het verplichte aantal lessen bewegingsonderwijs aan haar leerlingen kunnen verzorgen. Ook kan de gemeente ervoor kiezen om de huur van niet-gemeentelijke gymnastieklokalen te vergoeden aan schoolbesturen.

Gymnastieklokaal

Een gymnastieklokaal is minstens 252 vierkante meter en de hoogte is minstens 5 meter. Dit kan een gymzaal van (minimaal) 21 bij 12 meter zijn, of een af te scheiden zaaldeel in een sporthal of sportzaal. De capaciteit van een gymnastieklokaal voor een school is afhankelijk van het lesrooster.

We constateren dat in alle wijken in theorie voldoende gymnastieklokalen aanwezig zijn om het verplichte bewegingsonderwijs te kunnen laten plaatsvinden in het schooljaar 2023-2024 ([tabel 5.1](#)). In Kort Haarlem moeten wel gymnastieklokalen door meerdere scholen van verschillende onderwijstypen worden gebruikt. De verwachte leerlingenontwikkeling heeft geen grote invloed op de ruimtebehoefte voor het bewegingsonderwijs, behalve in Westergouwe.

Toelichting tabel 5.1

In tabel 5.1 hebben we het aanwezige aantal gymnastieklokalen afgezet tegen het benodigde aantal gymnastieklokalen.

In Bloemendaal zijn er minimaal twee gymnastieklokalen nodig voor het aantal normuren bewegingsonderwijs van de basisscholen in de wijk, minimaal twee voor de school voor speciaal onderwijs (sbo & (v)so) en minimaal acht voor de scholen voor voortgezet onderwijs. Als we deze aantallen optellen, zijn er in de wijk minimaal twaalf gymnastieklokalen nodig. Maar als de gymnastieklokalen door meerdere scholen van verschillende onderwijstypen worden gebruikt (medegebruik), zijn er minder gymnastieklokalen nodig.

Tabel 5.1

Normatieve aanbod-behoefteanalyse gymnastieklokalen voor bewegingsonderwijs scholen Gouda

(in aantallen, tussen haakjes de onafgeronde behoefte)

Wijk	Onderwijstype	Aanbod	Behoefte			
			2023-2024		2034-2035	
Bloemendaal	Basisonderwijs	-	2	(1,9)	2	(1,9)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	1	2	(1,5)	3	(2,1)
	Voortgezet onderwijs	8	8	(7,4)	8	(7,6)
	Totaal - zonder medegebruik	*14	12	-	13	-
	Totaal - met medegebruik	*14	10	-	10	-
Plaswijck	Basisonderwijs	1	3	(2,5)	3	(2,6)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	1	(0,6)	1	(0,7)
	Voortgezet onderwijs	1	3	(2,2)	2	(2,0)
	Totaal - zonder medegebruik	*13	7	-	6	-
	Totaal - met medegebruik	*13	5	-	5	-
Noord	Basisonderwijs	-	2	(1,7)	2	(1,7)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	1	(0,4)	-	(-)
	Voortgezet onderwijs	3	5	(5,0)	5	(4,7)
	Totaal - zonder medegebruik	*8	8	-	7	-
	Totaal - met medegebruik	*8	7	-	6	-
Kort Haarlem	Basisonderwijs	1	2	(1,3)	2	(1,2)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	2	(1,4)	2	(1,3)
	Voortgezet onderwijs	2	5	(4,6)	5	(4,9)
	Totaal	*8	9	-	9	-
Goverwelle	Basisonderwijs	-	2	(1,2)	2	(1,2)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	1	2	(1,3)	2	(1,4)
	Totaal	*5	4	-	4	-
Binnenstad	Basisonderwijs	-	1	(1,0)	1	(0,9)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	1	1	(0,6)	1	(0,7)
	Voortgezet onderwijs	6	5	(4,3)	5	(4,2)
	Totaal - zonder medegebruik	*8	7	-	7	-
	Totaal - met medegebruik	*8	6	-	6	-
De Korte Akkeren	Basisonderwijs	-	1	(1,0)	1	(0,9)
	Totaal	*1	1	-	1	-
Westergouwe	Basisonderwijs	-	1	(0,7)	3	(2,3)
	Totaal	***1	1	-	3	-

* Inclusief gymnastieklokalen in eigendom van de gemeente Gouda.

** De gymzaal in Westergouwe wordt in 2025 vervangen door een sportzaal met de capaciteit van twee gymnastieklokalen.

Het bewegingsonderwijs hoeft niet in dezelfde wijk plaats te vinden als waar de school is gevestigd. Wel moet de afstand die de leerlingen moeten overbruggen van het schoolgebouw tot het gymnastieklokaal binnen bepaalde normen vallen. De gemeente hanteert diverse normafstanden, waarbij de afstand afhankelijk is van het onderwijstype en schoolgrootte.

Normafstand

De normafstanden die de gemeente Gouda in haar verordening heeft opgenomen zijn in lijn met die van de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

De kortste normafstand voor basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs (sbo & (v)so) bedraagt 1.000 meter. Voor veel scholen is vanwege het leerlingenaantal een ruimere normafstand van toepassing. Voor het voortgezet onderwijs geldt voor alle scholen 2.000 meter als normafstand.

De afstand wordt gemeten langs de kortste voor de leerling voldoende begaanbare en veilige weg.

Als een gymnastieklokaal voor meerdere scholen als gymlocatie dient, komen er bij de inroosting aspecten kijken waardoor mogelijk niet de volledige capaciteit van een gymnastieklokaal benut kan worden. Bijvoorbeeld lesroosters van scholen die lastig verenigbaar zijn en verplichte pauzemomenten voor de vakleerkrachten.

Hieronder nemen we per wijk de aspecten van afstand en medegebruik mee om te bezien of er knelpunten bestaan in het aanbod. Hierbij betekent een groene balk dat we geen knelpunten constateren, een paarse dat we wel knelpunten constateren en een witte dat we de situatie bij een andere wijk verder behandelen.

Bloemendaal

De gemeentelijke gymzaal aan de Coniferensingel is voor basisschool De Triangel de enige gymzaal binnen 1.000 meter van het schoolgebouw. De gymzaal biedt ruim voldoende capaciteit voor de school in het schooljaar 2023-2024.

In 2025 gaat De Triangel naar een nieuw gebouw met een gymzaal aan de Coniferensingel. De oude gymzaal komt te vervallen. Ook biedt het gebouw plek aan Auris Taalplein (speciaal onderwijs), nu gevestigd in Gouda-Noord. Eén gymzaal biedt nipt voldoende capaciteit voor het toekomstige bewegingsonderwijs van beide scholen.

De Startbaan (speciaal en voortgezet speciaal onderwijs) en het gespecialiseerd kinderdagcentrum van stichting Gemiva zijn gehuisvest in hetzelfde gebouw. Onderdeel van het gebouw is een gymzaal. De gymzaal biedt nipt voldoende capaciteit voor de school, nu en in de toekomst.

De gymzaal aan de Columbuslaan is voor basisscholen Het Schateiland, Johannes Calvijn en Het Avontuur (SBO) de enige gemeentelijke gymzaal binnen 1.000 meter. De gymzaal biedt onvoldoende capaciteit voor deze scholen, nu en in de toekomst. Leerlingen van het Johannes Calvijn gymmen daarom ook in de gymzaal van de Driestar Hogeschool in het schooljaar 2023-2024.

De eigen gymzalen van het Driestar College (beide locaties) bieden voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst.

Voor basisschool Livingstone zijn de gymzalen aan de Columbuslaan en Scholenpad (in Plaswijck) en sporthal De Mammoet (in Plaswijck) de gemeentelijke accommodaties binnen 1.000 meter. De capaciteit van gymzaal Columbuslaan is volledig nodig voor de scholen waarvoor de gymzaal de enige accommodatie binnen 1.000 meter. De leerlingen van Livingstone gymmen daarom in gymzaal Scholenpad in het schooljaar 2023-2024. Deze gymzaal ligt voor de school dichterbij dan De Mammoet.

Voor de school zijn ook meerdere niet-gemeentelijke accommodaties met overcapaciteit binnen 1.000 meter bereikbaar, waaronder gymzaal van De Ridderslag.

De Dick van Dijkhal wordt doordeweeks overdag alleen gebruikt door het Yuverta College (middelbaar onderwijs). De gemeente heeft geen huisvestingsplicht voor deze school.

Plaswijck

Basisschool De Ridderslag beschikt over een eigen gymzaal. De gymzaal biedt de school ruim voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst.

Voor basisscholen Al Qalam, De Carrousel en Livingstone en voor het Antoniusmavo XL (vo) is de gymzaal binnen 1.000 meter bereikbaar. Zij kunnen in theorie gebruikmaken van de overcapaciteit.

Het bewegingsonderwijs van de Internationale Schakel Klas (ISK) Gouda vindt plaats in de eigen gymzaal. De gymzaal biedt hiertoe nipt voldoende capaciteit in het schooljaar 2023-2024.

Een deel van het ISK verhuist mogelijk in 2024 naar Kort Haarlem. Er komt dan capaciteit in de gymzaal beschikbaar die in theorie benut kan worden door andere scholen. De afstand van de gymzaal tot de basisscholen Al Qalam, De Carrousel, De Ridderslag, Livingstone en Plaswijck en tot Antoniusmavo XL (vo) is minder dan 1.000 meter.

De spreiding van de gemeentelijke sporthallen De Mammoet en de gemeentelijke gymzalen Aakwerf, Brittenburg, Oosthoef en Scholenpad ten opzichte van de scholen in de wijk is dusdanig dat voor elke school meerdere van deze accommodaties binnen 1.000 meter bereikbaar is. De capaciteit van de accommodaties is ook ruim voldoende voor het bewegingsonderwijs van de scholen.

Het bewegingsonderwijs van het Coornhert (vo) uit Noord vindt ook plaats in De Mammoet in het schooljaar 2023-2024. Samen met sportzaal Groen van Prinsterersingel zijn dit de enige gemeentelijke accommodaties binnen 1.000 meter voor de school. De sporthallen bieden ruim voldoende capaciteit voor dit medegebruik, nu en in de toekomst.

De gymzaal van de vereniging voor aangepast sporten ISV Gouda wordt niet ingezet voor het bewegingsonderwijs in het schooljaar 2023-2024. Het is niet bekend of de vereniging hiervoor openstaat.

Noord

De eigen gymzalen van De Goudse Waarden aan de Heemskerkstraat bieden voor deze locatie van de school ruim voldoende capaciteit, nu en in de toekomst.

Voor meerdere andere scholen zijn de gymzalen binnen 1.000 meter bereikbaar. Zij kunnen in theorie gebruikmaken van de overcapaciteit.

De gemeentelijke gymzaal aan de Sluismeesterslag is de enige accommodatie binnen 1.000 meter voor basisschool Vindingrijk. Ook de gymlessen van basisschool Graaf Jan van Nassau vinden hier plaats in het schooljaar 2023-2024. De gymzaal biedt nipt voldoende capaciteit voor de scholen, nu en in de toekomst.

Voor Graaf Jan van Nassau zijn ook andere accommodaties (met overcapaciteit) in Kort Haarlem binnen 1.000 meter bereikbaar, waaronder de gemeentelijke gymzalen aan de A.G. de Vrijestraat en Nansenstraat.

De spreiding van de gemeentelijke sportzaal Groen van Prinsterersingel en gemeentelijke gymzalen Willem de Zwijgerlaan ten opzichte van de scholen in de wijk is dusdanig dat de afstand tot beide locaties voor basisscholen De Bijenkorf, Koningin Wilhelmina en voor Auris Taalplein (so), Coornhert (vo), De Goudse Waarden (vo) en Leo Vroman (vo) minder dan 1.000 meter is. De capaciteit van de accommodaties is ook ruim voldoende voor het bewegingsonderwijs van de scholen.

Auris Taalplein verhuist in 2025 naar Bloemendaal. Het bewegingsonderwijs van de school gaat daar ook plaatsvinden.

Het Coornhert (voortgezet onderwijs) maakt gebruik van de gemeentelijke sporthal De Mammoet in Plaswijck.

Kort Haarlem

De eigen gymzaal van basisschool Prinses Juliana biedt de school voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst.

Voor alle andere scholen in de wijk is de gymzaal binnen 1.000 meter bereikbaar. Zij kunnen in theorie gebruikmaken van de overcapaciteit.

De spreiding van de gemeentelijke accommodaties ten opzichte van de scholen in de wijk is dusdanig dat voor elke school alle accommodaties binnen 1.000 meter bereikbaar zijn. De capaciteit van de accommodaties is ook ruim voldoende voor het bewegingsonderwijs van de scholen.

De accommodaties bieden ook voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de locatie van het ISK dat in 2024 mogelijk overkomt van Plaswijck. Binnen 1.000 meter van de eventuele nieuwe locatie van het ISK zijn onder andere de gymzaal van basisschool Prinses Juliana en de gemeentelijke gymzalen aan de A.G. de Vrijestraat en Nansenstraat.

De eigen gymzalen van het Antoniuscollege bieden onvoldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst. Zij wijken uit naar de gemeentelijke sporthal De Zebra in Goverwelle in het schooljaar 2023-2024.

De Vlinder is een kleuterlocatie in Gouda van De Piloot, een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, gevestigd in Rotterdam. Het aanwezige speellokaal volstaat in de behoefte van de school.

Goverwelle

De Oostvogel (speciaal basisonderwijs) beschikt over een eigen gymzaal. Deze biedt ruim voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst.

De afstand tussen de gymzaal van De Oostvogel en 't Palet (bo) en de Samuelschool (so & vso) is minder dan 1.000 meter. Zij kunnen in theorie gebruikmaken van de overcapaciteit.

De gemeentelijke sporthal De Zebra en de gemeentelijke gymzaal aan de Middenmolenlaan zijn voor de basisscholen Goejanverwelle, Het Carrillon en 't Palet en voor de Samuelschool (so & vso) de enige gemeentelijke accommodaties binnen 1.000 meter. De accommodaties bieden ruim voldoende capaciteit voor het gebruik van deze scholen uit de eigen wijk.

De Zebra wordt ook gebruikt door het Antonius College Kort Haarlem (vo), omdat de eigen gymzalen ontoereikend zijn. De Zebra biedt nipt voldoende capaciteit voor dit medegebruik.

Binnen 1.000 meter is de gymzaal van De Oostvogel bereikbaar voor 't Palet en de Samuelschool. Voor het Antonius College zijn er meerdere (gemeentelijke) binnensportaccommodaties binnen 2.000 meter bereikbaar.

Binnenstad

De gemeentelijke gymzaal aan de Herpstraat is de enige accommodatie voor basisschool Casimir (beide locaties, Groeneweg en Herpstraat). De gymzaal biedt voldoende capaciteit voor de school, nu en in de toekomst.

Er zijn geen andere scholen binnen 1.000 meter van de gymzaal.

De eigen gymzalen van De Goudse Waarden (vo) bieden (ruim) voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst.

Binnen 1.000 meter van de gymzalen bevinden zich Het Segment (vo) en Park en Dijk (sbo). Zij kunnen in theorie gebruikmaken van de overcapaciteit.

De eigen gymzaal van Park en Dijk (sbo) biedt voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst.

Binnen 1.000 meter van de gymzaal bevinden zich de locaties van De Goudse Waarden (vo) in de binnenstad en Het Segment (vo). Zij kunnen in theorie gebruikmaken van de overcapaciteit.

De eigen gymzaal van Het Segment biedt onvoldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs, nu en in de toekomst. Zij wijkt niet uit naar een andere binnensportaccommodatie in het schooljaar 2023-2024.

Binnen 1.000 meter van het schoolgebouw bevinden zich de gymzalen van Park en Dijk en De Goudse Waarden en de gymzaal aan de Herpstraat.

De locatie van het Sint Aloysius aan de Spieringstraat maakt gebruik van de gemeentelijke gymzaal aan de A.G. De Vrijestraat in De Korte Haarlem in het schooljaar 2023-2024. De afstand bedraagt 950 meter.

De Korte Akkeren

De gemeentelijke gymzaal aan de G. Leeustraat is de enige accommodatie binnen 1.000 meter voor de drie basisscholen in de wijk. De gymzaal biedt nipt voldoende capaciteit voor De Kas, Goudakker en Wester, nu en in de toekomst.

Er zijn geen andere scholen binnen 1.000 meter van de gymzaal.

Westergouwe

De gemeentelijke gymzaal in Westergouwe is de enige accommodatie binnen 1.000 meter van basisschool De Ontdekkingsreizigers. De gymzaal biedt voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs van de school in het schooljaar 2023-2024.

In 2025 wordt de gymzaal vervangen door een sportzaal. Het is de verwachting dat een sportzaal de school tot 2030 voldoende capaciteit zal bieden voor het toekomstige bewegingsonderwijs. Mogelijk dat vanwege een verdere leerlingentoeename dit na 2030 niet meer het geval zal zijn.

5.2 Ervaring

We hebben een vragenlijst naar de leiders van de scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs (sbo & (v)so) gestuurd. 17 schoolleiders hebben deze ingevuld (47%). Ook hebben we een vragenlijst naar de leiders van de scholen voor voortgezet onderwijs gestuurd. Deze hebben vier schoolleiders ingevuld (57%).¹

Basisonderwijs en speciaal onderwijs (sbo & (v)so)

De meeste scholen beschikken over een speelzaal. Deze zetten ze (onder andere) in voor de gymlessen van groep 1 en 2. Aanvullend maken de meeste scholen gebruik van een gymzaal (figuur 5.1). Op een aantal scholen vinden structureel gymlessen plaats in de buitenlucht, op het schoolplein of een openbaar speelplein of grasveld. Vijf van de zes leiders van scholen waar dit het geval is, beoordelen dit als positief (83%).

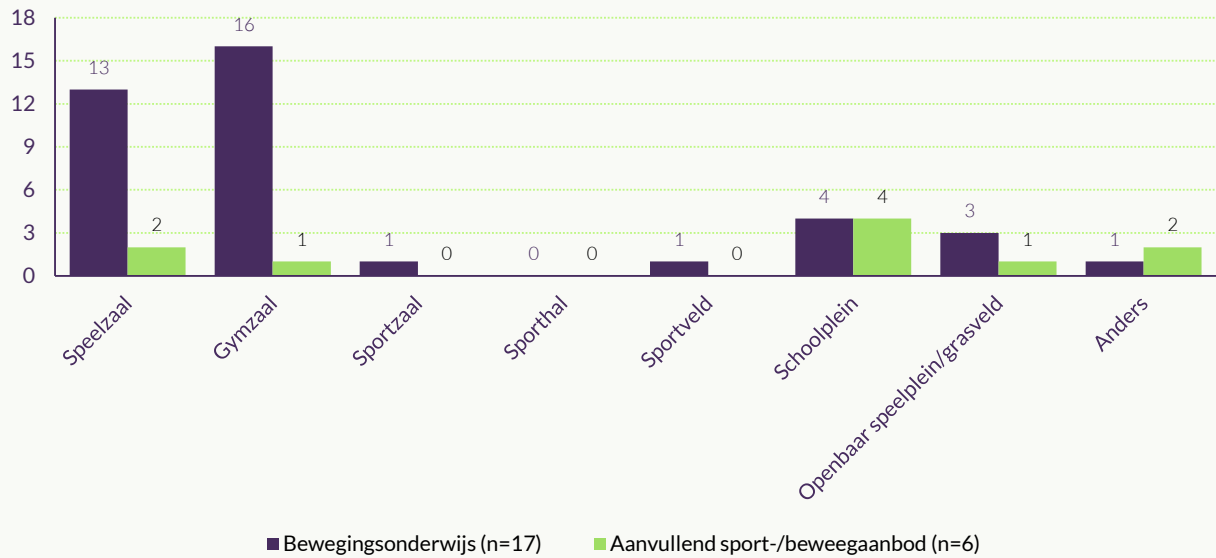
Naast de gymlessen heeft één op de drie scholen aanvullend sport- en beweegaanbod tijdens of na schooltijd. Deze activiteiten vinden voor een groot deel plaats in de eigen speelzaal of op het schoolplein ([figuur 5.1](#)).

¹ We hebben ook een vragenlijst gestuurd naar de vakleerkrachten om hen te vragen naar de kwaliteit van de accommodaties voor het bewegingsonderwijs. De respons op deze vragenlijst was te laag om een representatief beeld te kunnen geven en is daarom niet verder in dit rapport opgenomen.

Figuur 5.1

Structureel accommodatiegebruik voor bewegingsonderwijs en aanvullend sport- en beweegaanbod scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs (sbo & (v)so) Gouda in het schooljaar 2022-2023

(in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk)

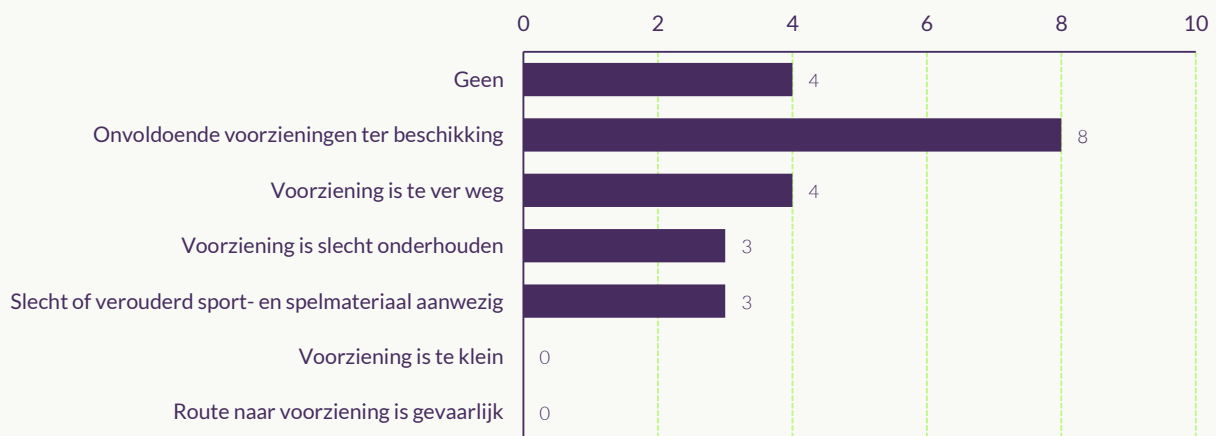
Bron: Mulier Instituut, bevraging schoolleiders basisonderwijs en speciaal onderwijs Gouda, 2023.

Drie kwart van de schoolleiders ervaart knelpunten in het accommodatiegebruik voor het bewegingsonderwijs en/of aanvullend sport-/beweegaanbod (76%). Het meest genoemde knelpunt is dat er onvoldoende accommodaties aanwezig zijn om in de behoefte te voorzien ([figuur 5.2](#)).

Figuur 5.2

Ervaren knelpunten in het accommodatiegebruik scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs (sbo & (v)so) Gouda in het schooljaar 2022-2023

(in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=17)

Bron: Mulier Instituut, bevraging schoolleiders basisonderwijs en speciaal onderwijs, 2023

De leiders van negen scholen hebben aangegeven dat het aantal en/of spreiding van de binnensportaccommodatie ontoereikend is voor de behoefte. Maar wij constateerden in paragraaf 5.1 dat in theorie het huidige aanbod wel voldoende is.

- ▣ Vier schoolleiders geven aan dat de afstand tot de gymlocatie te groot is. In alle gevallen is de afstand van het schoolgebouw tot de gymlocatie wel minder dan 1.000 meter (1x 400 meter, 1x 600 meter, 2x 900 meter). Daarnaast gelden ruimere normafstanden voor deze scholen.
- ▣ Bij zes van de acht schoolleiders die aangeven dat het aantal gymnastieklokalen onvoldoende is, blijkt uit hun toelichting dat het aantal gymnastieklokalen wel voldoende is, maar dat zij vanuit de gemeente standaard te weinig uren in de gymnastieklokalen krijgen toebedeeld. Zij kunnen in die uren niet alle leerlingen het wettelijke minimum aantal gymlessen verzorgen. De schoolleiders moeten daarom extra uren aanvragen (zie kader).

Berekening normuren

Scholen krijgen normuren in de gymnastieklokalen toebedeeld op basis van het theoretische aantal groepen van een school. Dit wordt berekend aan de hand van het aantal leerlingen. Het theoretische aantal groepen kan afwijken van het werkelijke aantal groepen, bijvoorbeeld bij een (bewuste) keuze voor een kleinere groepsmaat of bij een onevenredige verdeling van de leerlingen over de leeftijdsgroepen. Als gevolg krijgt de school niet het aantal normuren toebedeeld om elke groep afzonderlijk tweemaal 45 minuten te kunnen laten gymmen.

Voor de zes scholen waarvan de leiders hebben aangegeven dat de normberekening niet klopt, verschilt in alle gevallen het theoretisch aantal groepen en het genormeerde aantal groepen één. Zij krijgen als gevolg 1,5 klokkuur (twee gymlessen van 45 minuten) minder ruimte in de gymzalen toebedeeld dan zij nodig hebben. Zij vragen deze ruimte wel aan en krijgen deze toegekend.

De restcapaciteit van de gymzalen waarvan de zes scholen gebruikmaken is toereikend voor de aanvragen waardoor deze toegekend kunnen worden. Mogelijk dat andere scholen ook te weinig normuren krijgen, maar dat de restcapaciteit niet toereikend is voor extra gebruik.

In [paragraaf 5.1](#) hebben wij met de normuren gerekend.

▣ Toekomst

Alle schoolleiders voor het primair onderwijs zijn op de hoogte van de deugdelijkheidseis van wekelijks minimaal 90 minuten gymles aan alle leerlingen die van toepassing is met ingang van het schooljaar 2023-2024. Op 41 procent van de scholen wordt dit minimumaantal in het schooljaar 2022-2023 aan alle leerlingen gegeven. De helft van de leiders van de overige scholen geeft aan te verwachten ook niet te kunnen gaan voldoen aan de eis in het schooljaar 2023-2024. Het accommodatietekort is de meest genoemde oorzaak (50%).

Ongeveer de helft van de schoolleiders voor basisonderwijs en speciaal onderwijs zegt in de toekomst (meer) structureel sport- en beweegaanbod naast het bewegingsonderwijs te willen realiseren (47%). Schoolleiders willen dit extra aanbod voornamelijk laten plaatsvinden op een openbaar speelplein/grasveld, op het schoolplein of in een gymzaal.

Twee op de drie schoolleiders kijkt positief aan tegen (meer) gebruik van accommodaties in de buitenlucht voor het bewegingsonderwijs (65%). De rest staat hier neutraal (23%) of negatief tegenover (12%). De schoolleiders die liever geen gymlessen in de buitenlucht zien, geven aan dat het te weersafhankelijk is en dat docenten niet over de juiste materialen kunnen beschikken.

Voortgezet onderwijs

De vier scholen maken gebruik van sportvelden voor het bewegingsonderwijs, naast binnensportaccommodaties. Op drie van de vier scholen is het voor leerlingen mogelijk om LO2 of BSM als examenvak te kiezen.

Alle schoolleiders ervaren knelpunten in het accommodatiegebruik voor het bewegingsonderwijs. Bij één school heeft het ervaren knelpunt betrekking op de capaciteit van de binnensportaccommodaties. Deze situatie is ook naar voren gekomen in onze uiteenzetting in paragraaf 5.1. De overige knelpunten gaan over het gebruik van sportaccommodaties in de buitenlucht, communicatie met andere gebruikers en/of financiële zaken.

Mogelijkheden tot clusteren

De gemeente Gouda heeft in haar integraal huisvestingsplan (IHP) voor onderwijshuisvesting de ambitie tot clustering van het bewegingsonderwijs opgenomen (Gemeente Gouda, 2019). Hieronder zetten we per wijk de situatie uiteen en benoemen we welke accommodaties eventueel afgestoten kunnen worden als het bewegingsonderwijs wordt geclusterd.

De capaciteit van de bestaande accommodaties in Bloemendaal, Goverwelle, De Korte Akkeren en Westergouwe is nodig voor het bewegingsonderwijs in het schooljaar 2023-2024. Deze accommodaties zijn ook nodig voor een spreiding waarbij leerlingen niet meer dan 1.000 meter tot de gymlocatie hoeven af te leggen.

In de Binnenstad zijn de meeste accommodaties in eigendom van onderwijsstichtingen. In theorie volstaat een kleiner aanbod (als de scholen van elkaars accommodatie gebruik maken). De gemeentelijke gymzaal Herpstraat is nodig zodat leerlingen niet meer dan 1.000 meter hoeven af te leggen naar de gymlocatie.

In Plaswijck zijn er meerdere mogelijkheden tot clustering van het bewegingsonderwijs, zonder dat de afstand tot de gymlocatie groter dan 1.000 meter wordt:

- ▣ Basisschool Het Vlot is een relatief kleine school in Plaswijck. Dit is de enige school waarvan het bewegingsonderwijs in de gemeentelijke gymzaal Oosthoef plaatsvindt. De capaciteit van de gemeentelijke Brittenburg is voldoende om naast de huidige scholen ook Het Vlot te accommoderen. De afstand tot deze gymzaal bedraagt 700 meter, terwijl gymzaal Oosthoef naast de school ligt.
- ▣ Het bewegingsonderwijs van De Carrousel en Livingstone vindt in de gemeentelijke gymzaal Scholenpad plaats. De capaciteit van de gemeentelijke sporthal De Mammoet is voldoende om naast de huidige scholen ook De Carrousel en Livingstone te accommoderen. De afstand van De Carrousel tot De Mammoet is 500 meter, terwijl gymzaal Scholenpad naast de school ligt. De afstand van Livingstone tot de Mammoet is 900 meter, waar de afstand tot gymzaal Scholenpad 600 meter is.

In Noord maken De Bijenkorf, Koningin Wilhelmina en Auris Taalplein gebruik van de gemeentelijke gymzalen aan de Willem de Zwijgerlaan. Het gebruik van Auris Taalplein komt te vervallen nadat zij is verhuisd naar Bloemendaal.

- ▣ Bij De Goudse Waarden is sprake van overcapaciteit. De eigen gymzalen bieden de school ruim voldoende capaciteit voor het eigen bewegingsonderwijs. Maar de overcapaciteit is onvoldoende om alle gymlessen van De Bijenkorf en Koningin Wilhelmina te faciliteren. Leerlingen van De Bijenkorf zouden 200 meter extra moeten afleggen tot de gymlocatie, leerlingen van Koningin Wilhelmina 300 meter.

- ▣ Ook bij sportzaal van Prinsterersingel is sprake van overcapaciteit. Alleen het bewegingsonderwijs van Leo Vroman (vo) vindt in de sportzaal plaats in het schooljaar 2023-2024. Maar ook hier is de overcapaciteit onvoldoende om alle gymlessen van De Bijenkorf en Koningin Wilhelmina te faciliteren. Leerlingen van De Bijenkorf zouden 100 meter extra moeten afleggen tot de gymlocatie, leerlingen van Koningin Wilhelmina 300 meter.
- ▣ De overcapaciteit bij De Goudse Waarden en sportzaal van Prinsterersingel is samen mogelijk wel voldoende voor alle gymlessen van De Bijenkorf en Koningin Wilhelmina. Daarnaast zijn er voor Leo Vroman (vo) ook andere accommodaties binnen 2.000 meter bereikbaar waar een deel van het bewegingsonderwijs kan plaatsvinden, zoals De Mammoet.
- ▣ Een vervangende accommodatie voor de gymzalen aan de Willem de Zwijger is theoretisch niet nodig voor het bewegingsonderwijs. Er zal dan wel goed naar de inroostering moeten worden gekeken, omdat het bewegingsonderwijs van meerdere scholen (van verschillende onderwijstypen) over meerdere gymlocaties moet worden verdeeld.
- ▣ Als een nieuwe accommodatie wordt gerealiseerd aan de Willem de Zwijgerlaan volstaat één gymnastieklokaal voor het bewegingsonderwijs van De Bijenkorf en Koningin Wilhelmina.

In Kort Haarlem staan vijf gemeentelijke gymzalen. Voor het bewegingsonderwijs van de scholen die gebruikmaken van de gymzalen volstaan vier gymzalen. Een van de gymzalen afstoten leidt ertoe dat voor een of meerdere scholen de afstand tot de gymlocatie groter wordt, maar wel minder dan 1.000 meter blijft.

Conclusie & aanbevelingen

In dit hoofdstuk zetten we de belangrijkste conclusies op een rij, geven we een beschouwing op de resultaten en baseren we hier een aantal aanbevelingen op.

6.1 Conclusie

Zaalsport

Het aanbod voor de beoefening van zaalsporten in sporthallen in Gouda is krap. Dit blijkt uit toepassing van richtlijnen en vergelijking met de situatie in andere (vergelijkbare) gemeenten. De krapte is terug te zien in de bezetting van sporthallen De Mammoet en De Zebra, en is in lijn met de ervaringen van de sportverenigingen en SPORT•GOUDA.

Badmintonvereniging Gouweslag, basketbalvereniging Bouncers en volleybalvereniging VollenGo zijn drie grote Goudse zaalsportverenigingen die knelpunten in het huidige gebruik van de sporthallen ervaren. Drie kwart van alle gebruikers geeft aan dat de accommodaties in het seizoen 2022-2023 voldoende capaciteit bieden voor hun behoefte (73%).

We voorzien geen sterke groei in de behoefte aan binnensportaccommodaties vanuit de zaalsport.

Bewegingsonderwijs

De gemeente Gouda voldoet volledig aan de taakstelling van het beschikbaar stellen van voldoende gymnastieklokalen zoals opgenomen in haar verordening. Ook is de spreiding dusdanig dat de afstand die leerlingen tot de gymlocatie moeten afleggen bijna altijd minder dan 1.000 meter is. Toch ervaren veel schoolleiders in het primair onderwijs knelpunten.

Deze ervaren knelpunten komen veelal voort uit de berekening van de normuren door gemeente, en niet door een tekort aan binnensportaccommodaties. De normuren zijn volgens de schoolleiders ontoereikend om in de praktijk voldoende gymlessen aan de leerlingen te verzorgen. Zij moeten daardoor extra uren aanvragen, waarvoor zij moeten betalen.

We voorzien geen sterke gemeentebrede groei in de behoefte aan binnensportaccommodaties voor het bewegingsonderwijs.

6.2 Interpretatie

Zaalsport

De gemeente Gouda is geheel vrij in haar sport(accommodatie)beleid. Zij stelt haar binnensportaccommodaties ter beschikking voor zaalsporten, maar heeft hiervoor geen taakstelling.

Aan de ene kant neemt landelijk de deelname aan traditionele zaalsporten die in de sporthallen plaatsvinden af. Aan de andere kant constateren we landelijk een toenemende behoefte aan meer sportspecifieke binnensportaccommodaties voor bijvoorbeeld urban sports en vecht- en verdedigingssporten. Hierbij speelt de vraag welke sporten de gemeente op welke manier wil faciliteren met haar accommodaties.

In de meeste gemeenten richt het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid zich veelal op het beter benutten van de bestaande infrastructuur, zo ook de gemeente Gouda. We zien dat in het rooster van de Dick van Dijkhal nog voldoende ruimte is voor meer gebruik. In de Goudse gymzalen wordt al relatief veel gesport, maar ook daar zijn mogelijkheden voor intensivering, zeker als deze voor specifieke sporten en/of specifieke gebruikers geschikt(er) worden gemaakt.

Bewegingsonderwijs

De gemeente Gouda heeft een zorgplicht voor de huisvesting van het bewegingsonderwijs. Vanuit de gemeentelijke verordening heeft de gemeente veel bewegingsvrijheid als het gaat om het toewijzen van scholen aan accommodaties (op ruime afstand). In de praktijk streeft ze naar een gymlocatie zo dicht mogelijk bij het schoolgebouw, zodat zo min mogelijk onderwijstijd verloren gaat.

De omvang van de huisvestingszorgplicht berekent de gemeente, net zoals vrijwel alle gemeenten, met een ruimtebehoeftemodel. We zien dat de theorie achter het model niet overal (meer) aansluit op de praktijk. Hierdoor wordt te weinig ruimte beschikbaar gesteld voor scholen om het verplichte minimum aantal gymlessen aan hun leerlingen te verzorgen. Getuige de signalen van de schoolleiders, is dit ook het geval in de gemeente Gouda.

De gemeente Gouda de ambitie tot clustering van het bewegingsonderwijs. Er zijn een aantal mogelijkheden tot clustering van accommodaties voor bewegingsonderwijs zodat accommodaties afgestoten kunnen worden, zonder dat de spreiding onvoldoende wordt.

De gemeentelijke zorgplicht heeft in principe betrekking op binnensportaccommodaties. Maar veel schoolleiders kijken positief aan tegen (meer) gebruik van accommodaties in de buitenlucht voor het bewegingsonderwijs. Landelijk zien we ook dat er steeds meer in de buitenlucht wordt gegymd.

Mogelijk kan dat met aanpassingen van de buitenruimte (beter en breder) gefaciliteerd worden (waardoor (grootschalige) investeringen in de binnensportaccommodaties niet nodig zijn). Hierbij valt te denken aan het aanleggen van beweegpleinen of het plaatsen van overkappingen.

6.3 Aanbevelingen

Allereerst verdient het de aanbeveling om bovenstaande uitkomsten en interpretatie te bespreken met de verenigingen en schoolbesturen, en waar nodig de conclusies aan te scherpen, om vervolgens de andere aanbevelingen te beoordelen.

Zaalsport

- ▣ Sorteert voor op het behoud van de Dick van Dijkhal of overweeg een vervangende (permanente) accommodatie. Ook na 2030, wanneer de levensduur van de sporthal is verstreken, verwachten we dat in Gouda voldoende behoefte zal bestaan voor vier sporthallen.
- ▣ Onderzoek de mogelijkheden voor het vergroten van de gebruiksmogelijkheden van de Dick van Dijkhal voor de zaalsport. Hoewel we voldoende behoefte constateren, zien we ook dat de sporthal drie jaar na ingebruikname suboptimaal wordt gebruikt. Mogelijk heeft de coronacrisis dit proces negatief beïnvloed.
- ▣ Organiseer een (periodiek) groepsoverleg met alle sportverenigingen en -groepen (per sporthal). Dit kan helpen om ze beter inzicht te geven in de kansen die de accommodaties bieden en om ze verder te laten kijken dan het eigen (verenigings)belang. Een deel van hen staat welwillend tegenover het idee om activiteiten te verplaatsen, met als gevolg dat de accommodaties beter benut kunnen worden.
- ▣ Onderzoek welke gymzalen specifiek ingericht kunnen worden voor één sportvereniging/-groep (naast het bewegingsonderwijs). Dit gaat tegen het streven van multifunctionaliteit in. Maar het aantal gymzalen in Gouda is dusdanig hoog dat het kan lonen om op sommige locaties specifiek sportaanbod mogelijk te maken.

Bewegingsonderwijs

- ▣ Overweeg de berekeningsmethoden voor de normuren te veranderen. Er kan gekeken worden naar de werkelijke groepsformatie in plaats van de genormeerde groepsformatie. Zo kan de gemeente scholen (beter) in staat stellen leerlingen het verplichte aantal gymlessen te kunnen bieden.
- ▣ Stel richtlijnen (normen) op voor clustering van het bewegingsonderwijs. Het aantal en de spreiding van de accommodaties biedt mogelijkheden tot het clusteren van het bewegingsonderwijs. Maar dan moet wel duidelijk zijn binnen welke kaders dit mag (bv. over hoeveel accommodaties de gymlessen verspreid mogen worden).
- ▣ Onderzoek de mogelijkheden van andersoortige (sport)accommodaties voor het bewegingsonderwijs. Dit moet in overleg gebeuren met de schoolbesturen, omdat het bewegingsonderwijs in beginsel in gymnastieklokalen moet plaatsvinden. Hiervoor is dus een vorm van omdenken noodzakelijk.

Bronnen

Gemeente Gouda (2019). *Integraal Huisvestingsplan Gouda*.

Gemeente Gouda (2022). *Toekomstvisie Gouda 2030*.

Hoekman, R., & Schadenberg, B. (2023). *Onderbenutting van sportaccommodaties*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., & Van der Maat, K. (2017). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2016*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., Hoenderkamp K., & Van der Poel, H. (2013) *Sportaccommodaties in beeld*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., Schots, M., & Ruikes, D. (2022). *Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur*. Mulier Instituut.

Hoekman, R. (2018). *Sport policy, sport facilities and sport participation*. Radboud Universiteit.

Hoogendam, A., Ruikes, D., & Hoekman, R. (2021). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2020*. Mulier Instituut.

KVLO (2023). *Document overzicht leerlijnanalyse*.

Lucassen, J., Van der Roest, J., Brandsema, A., Davids, A., Elling, A., Ter Haar, M., ... & Waardenburg, M. (2018). *Sportverenigingen in Nederland*. Mulier Instituut.

Schadenberg, B. (2022). Ontwikkeling uitbesteding gemeentelijk sportbeleid in beeld. *Sport & Gemeenten*, 70(1), 50-52.

Schadenberg, B., Hoenderkamp, K., & Hoekman, R. (2020). *Binnensportaccommodaties in Nederland*. Mulier Instituut.

Schots, M., & Schadenberg, B. (2020). *Open sportparken in Nederland*. Mulier Instituut.

Slot-Heijs, J., Vrieswijk, S., Bronkhorst, A., & Lucassen, J. (2022). *Lichamelijke opvoeding en sport in het voortgezet onderwijs*. Mulier Instituut.

Slot-Heijs, J., Vrieswijk, S., & Lucassen, J. (2021). *Bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs 2021: 2-meting*. Mulier Instituut.

Van den Dool, R. (2023). *Lidmaatschap sportclubs en sportdeelname 2022: kernindicatoren clublidmaatschap en RSO-deelname*. Mulier Instituut.

Vrieswijk, S., & Schadenberg, B. (2023). *Huisvesting bewegingsonderwijs: gemeentelijk perspectief op de wettelijke verplichting in het primair onderwijs*. Mulier Instituut.

Bijlage 1

Tabel B1.1

Aanbod van gymzalen in Gouda in 2023

Wijk	Gymzaal	Exploitant	Aantal
Gouda-Noord			
Bloemendaal	Columbuslaan	SPORT•GOUDA	1
Bloemendaal	Coniferensingel	SPORT•GOUDA	1
Bloemendaal	Driestar College - Bleulandweg	Driestar College	2
Bloemendaal	Driestar College - Ronsseplein	Driestar College	6
Bloemendaal	Driestar Hogeschool	Driestar Educatief	1
Bloemendaal	Gemiva	Gemiva	1
Noord	Sluismeesterslag	SPORT•GOUDA	1
Noord	W. de Zwijgersingel	SPORT•GOUDA	2
Noord	De Goudse Waarden - Heemskerkstraat	CSG De Goudse Waarden	3
Plaswijck	Aakwerf	SPORT•GOUDA	1
Plaswijck	Brittenburg	SPORT•GOUDA	1
Plaswijck	Oosthoef	SPORT•GOUDA	1
Plaswijck	Scholenpad	SPORT•GOUDA	1
Plaswijck	ISK Gouda	Stichting Carmelcollege	1
Plaswijck	De Ridderslag ^A	St. Basisschool De Ridderslag	1
Plaswijck	ISV Gouda	ISV Gouda	1
Gouda-Oost			
Goverwelle	Middenmolenlaan	SPORT•GOUDA	1
Goverwelle	De Oostvogel	Stichting De Groeiling	1
Kort Haarlem	Burgemeester Martenssingel 15	Gemeente Gouda	1
Kort Haarlem	A.G. de Vrijestraat	SPORT•GOUDA	1
Kort Haarlem	J. den Haenstraat	SPORT•GOUDA	1
Kort Haarlem	Nansenstraat	SPORT•GOUDA	1
Kort Haarlem	Wilsonplein	SPORT•GOUDA	1
Kort Haarlem	Prinses Juliana ^B	CNS Gouda	1
Kort Haarlem	Antoniuscollege	Stichting Carmelcollege	2
Gouda-West			
Binnenstad	Herpstraat	SPORT•GOUDA	1
Binnenstad	De Goudse Waarden - Kanaalstraat	CSG De Goudse Waarden	5
Binnenstad	Het Segment	STOVOG	1
Binnenstad	Park en Dijk	Stichting De Vier Windstreken	1
De Korte Akkeren	G. Leeustraat	SPORT•GOUDA	1
Westergouwe	De Ontdekkingsreizigers	SPORT•GOUDA	1

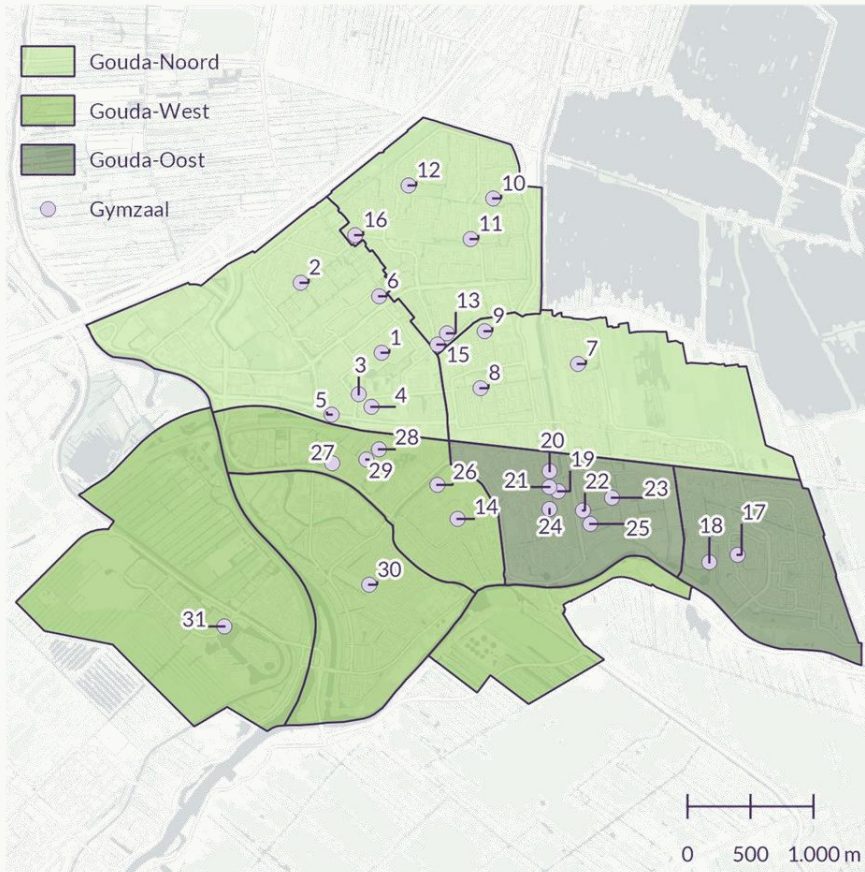
Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

^A De gymzaal bij basisschool De Ridderslag heeft kleinere afmetingen dan de standaardgymzaal van 21 bij 12 meter (252 vierkante meter). De zaal voldoet daarmee niet aan de afmetingseis die is opgenomen in de gemeentelijke verordening. Het schoolbestuur heeft bij de gemeente aangegeven dat de zaal in principe wel voldoet voor het bewegingsonderwijs.

^B De gymzaal bij de Prinses Julianaschool heeft kleinere afmetingen dan de standaardgymzaal van 21 bij 12 meter (252 vierkante meter). De zaal voldoet daarmee niet aan de afmetingseis die is opgenomen in de gemeentelijke verordening. Het schoolbestuur heeft bij de gemeente aangegeven dat de zaal in principe wel voldoet voor het bewegingsonderwijs.

Figuur B1.1

Aanbod van gymzalen in Gouda in 2023

1) Columbuslaan	12) Oosthoef	26) Herpstraat
2) Coniferensingel	13) Scholenpad	27) De Goudse Waarden -
Kanaalstraat (vijf)
3) Driestar College -
Bleulandweg (twee)	14) ISK Gouda	28) Het Segment
4) Driestar College -
Ronsseplein (zes)	15) De Ridderslag	29) Park en Dijk
5) Driestar Hogeschool	16) ISV Gouda	30) G. Leeustraat
6) Gemiva	17) Middenmolenlaan	31) De Ontdekkingsreizigers
7) Sluismeesterslag	18) De Oostvogel	
8) W. de Zwijgersingel
(twee)	19) Burgemeester
Martenssingel 15	
9) De Goudse Waarden -
Heemskerkstraat (drie)	20) A.G. de Vrijestraat	
10) Aakwerf	21) J. den Haenstraat	
11) Brittenburg	22) Nansenstraat	
	23) Wilsonplein	
	24) Prinses Juliana	
	25) Antoniuscollege (twee)	

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 2023.

